

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.411.3.1.2025

Pani
Mirosława Mierczyk-Sawicka
Regionalny Dyrektor Ochrony
Środowiska w Katowicach

Plac Grunwaldzki 8-10
40-127 Katowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

S/25/003/LKA Przeprowadzenie przez Regionalną Dyрекję Ochrony Środowiska
w Katowicach postępowania o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach
dla budowy drogi ekspresowej S11 w powiecie lublinieckim

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach ¹ , Plac Grunwaldzki 8-10, 40-127 Katowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mirosława Mierczyk-Sawicka, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach ² , od 17 grudnia 2020 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania RDOŚ związane z wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w tym w zakresie przeprowadzania oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i/lub obszary Natura 2000, z uwzględnieniem udziału społeczeństwa w tej procedurze.
Okres objęty kontrolą	Od 1 czerwca 2023 r. do dnia zakończenia kontroli ³ , z wykorzystaniem dowodów wytworzonych przed tym okresem, o ile mają związek z obszarem objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Monika Bukowiec, Główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/90/2025 z 12 maja 2025 r. Katarzyna Miszczak, Główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/92/2025 z 12 maja 2025 r. Agnieszka Czapelka, Starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/91/2025 z 12 maja 2025 r.

(akta kontroli tom I str. 1-7)

¹ Dalej: RDOŚ.

² Dalej: Dyrektor RDOŚ.

³ Tj. 22 sierpnia 2025 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia sposób prowadzenia przez RDOŚ⁶ postępowania administracyjnego w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przy budowie drogi ekspresowej S11 w powiecie lublinieckim.

Uzasadnienie oceny ogólnej Postępowanie administracyjne prowadzone było w sposób prawidłowy i rzetelny w oparciu o kompletny wniosek i raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko⁷, który na żądanie organu był pięciokrotnie uzupełniany i aktualizowany przez Inwestora tj. Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział Katowice⁸. Wielokrotność żądania uzupełnień wynikała bezpośrednio z uzupełnień kwestii ujętych w Raporcie, przedłożonych w wyniku pierwszego żądania lub nowych okoliczności w sprawie.

W celu dokonania właściwej oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia p.n. Budowa drogi s11 w województwie śląskim – odcinek 1 od granicy województwa opolskiego do obwodnicy Tarnowskich Gór⁹, RDOŚ podejmowała prawidłowe działania w celu uzyskania niezbędnych informacji i wyjaśnień, korzystając również z własnych zasobów danych.

RDOŚ zapewniła udział społeczeństwa w postępowaniu, w zakresie przewidzianym przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*¹⁰ dla danego etapu postępowania, m. in. poprzez podanie do publicznej wiadomości informacji o wszczęciu postępowania i rozpatrzyła wszystkie składane przez zainteresowanych wnioski.

W toku postępowania, organ na podstawie art. 81 ust. 1 uooś wskazał brak możliwości realizacji przedsięwzięcia w wariantie zaproponowanym przez wnioskodawcę podając jako przesłanki odmowy m.in. występowanie zagrożenia dwóch gatunków sów (włochatki¹¹ i sóweczki¹²) oraz ich siedlisk, kolizji tego wariantu trasy ze strefami ochrony ostoi miejsc rozrodu i regularnego przebywania tych sów, brak możliwości prawnych zniesienia kolizyjnych stref ochrony ostoi chronionych ww. gatunków ptaków ustanowionych w 2021 r., występowanie dużej kolizyjności z ciekami wodnymi, siedliskami płazów i ssaków oraz żerowiskami nietoperzy oraz spowodowanie fragmentacji Lasów Lublinieckich. Organ rzetelnie zweryfikował dokumentację dot. uwarunkowań środowiskowych w szczególności w zakresie występowania gatunków zagrożonych dla proponowanych przez inwestora wariantów drogi S11. Stanowisko RDOŚ oparte było o rzetelnie i właściwie zweryfikowaną dokumentację źródłową oraz dane zawarte w Raporcie.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Do zakończenia kontroli NIK.

⁷ W formie pisemnej w jednym egzemplarzu oraz na informatycznych nośnikach danych z ich zapisem w formie elektronicznej w trzech egzemplarzach. Dalej: *Raport*.

⁸ Dalej: *GDDKiA lub Inwestor*.

⁹ Dalej: *Przedsięwzięcie lub inwestycja*.

¹⁰ Dz.U. z 2024 r. poz. 623. Dalej: *uooś*.

¹¹ *Aeogolius funereus*.

¹² *Glaucidium passerinum*.

Stwierdzona nieprawidłowość dotycząca nieoznaczenia w terenie pięciu stref ochrony ostoi miejsc rozrodu i regularnego przebywania włośchatki (trzy strefy) i sóweczki (dwie strefy) wbrew zapisom art. 60 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*¹³, nie miała wpływu na sposób procedowania przez RDOŚ przedmiotowego postępowania administracyjnego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹⁴ kontrolowanej działalności

Opis stanu
faktycznego

1.1. W dniu 30 czerwca 2023 r. GDDKiA, w związku z planowanym przedsięwzięciem mogącym zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, złożyła wniosek¹⁵ do Dyrektora RDOŚ o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach¹⁶ dla przedsięwzięcia p.n. *Budowa drogi s11 w województwie śląskim – odcinek 1 od granicy województwa opolskiego do obwodnicy Tarnowskich Gór*¹⁷.

Zgodnie z wymogami określonymi w art. 73 i 74 uooś do wniosku o wydanie DŚU załączono:

- Raport,
- kopię mapy ewidencyjnej, w postaci elektronicznej, obejmującej przewidywany teren, na którym będzie realizowane przedsięwzięcie, oraz przewidywany obszar znajdujący się w odległości 100 m od granic tego terenu wraz z licencjami upoważniającymi do wykorzystania materiałów zasobu geodezyjnego i kartograficznego,
- mapę, w postaci papierowej oraz elektronicznej, w skali zapewniającej czytelność przedstawionych danych z zaznaczonym przewidywanym terenem, na którym będzie realizowane przedsięwzięcie, oraz z zaznaczonym przewidywanym obszarem znajdującym się w odległości 100 m od granic tego terenu,
- oświadczenie wnioskodawcy, że liczba stron postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przekracza 10¹⁸,
- wykaz działek przewidzianych do prowadzenia prac przygotowawczych polegających na wycince drzew i krzewów, o ile prace takie przewidziane są do realizacji.

(akta kontroli tom I str. 8-12)

¹³ Dz. U. 2024 r. poz. 1478 ze zm. Dalej: *uop*.

¹⁴ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁵ Pismem z dnia 30 czerwca 2023 r., znak O/KA.I-2.4110.2.2023.OL.

¹⁶ Dalej: *DŚU*.

¹⁷ W ramach projektu opracowano cztery warianty przebiegu trasy ekspresowej S11: 1) wariant A (czerwony) – od km 0+000 do km 27+296, stanowiący racjonalny wariant alternatywny, 2) wariant B (niebieski) – od km 0+000 do km 28+413, stanowiący racjonalny wariant alternatywny, 3) wariant C (zielony) – od km 0+000 do km 29+674, stanowiący racjonalny wariant najkorzystniejszy dla środowiska i będący jednocześnie wariantem proponowanym przez Wnioskodawcę, 4) wariant D (fioletowy) – od km 0+000 do km 28+827, stanowiący racjonalny wariant alternatywny.

¹⁸ W związku z tym nie było wymagane dołączenie do wniosku o wydanie decyzji wypisu z rejestru gruntów, o którym mowa w art. 74 ust. 1 pkt 6 uooś.

Na podstawie art. 49 i art. 61 § 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁹ w związku z art. 74 ust. 43 uoos Dyrektor RDOŚ w formie publicznego obwieszczenia²⁰ przez udostępnienie jego treści w Biuletynie Informacji Publicznej²¹ oraz na tablicy ogłoszeń, w dniach od 7 do 21 lipca 2023 r. zawiadomił strony o wszczęciu postępowania na wniosek GDDKiA zmierzającego do wydania DŚU dla przedsięwzięcia.

W dniu 7 lipca 2023 r. Dyrektor RDOŚ zwróciła się również do ośmiu gmin²², z tego siedmiu z województwa śląskiego²³ i jednej z województwa opolskiego²⁴ z prośbą o poinformowanie stron o wszczęciu ww. postępowania w trybie art. 49 Kpa poprzez publiczne obwieszczenie, publiczne ogłoszenie w innej formie zwyczajowo przyjętej w danej miejscowości lub przez udostępnienie pisma w BIP oraz o zwrot ogłoszonego obwieszczenia po upływie czternastu dni od dokonania zawiadomienia wraz z pieczęcią urzędu oraz zamieszczoną na nim adnotacją o miejscu, sposobach i terminach poinformowania stron.

Wszystkie ww. gminy poinformowały RDOŚ o sposobie miejscu i terminach dokonania zawiadomienia stron postępowania.

(akta kontroli tom I str. 15-38, 844-848)

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym RDOŚ²⁵, przedmiotowe postępowanie prowadzone było przez Wydział Ocen Oddziaływania na Środowisko²⁶, do zadań którego należało m. in. procedowanie postępowań związanych z wydaniem DŚU. Wyznaczony pracownik WOOŚ prowadzący i koordynujący sprawę, po przeanalizowaniu dokumentacji oraz jej uzupełnień zwracał się o opinie wewnętrzne w zakresie ochrony przed hałasem do pracownika ww. wydziału oraz o opinie w zakresie środowiska przyrodniczego do Wydziału Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000²⁷. Projekty pism przygotowane przez pracownika prowadzącego przedmiotową sprawę były akceptowane przez Naczelnika WOOŚ, a ostatecznie podpisywane przez Dyrektora RDOŚ.

Dyrektor RDOŚ wyjaśniła, że w przedmiotowej sprawie tut. organ nie gromadził we własnym zakresie dokumentacji dotyczącej stanu faktycznego objętego postępowaniem. Nie przeprowadzano również wizji czy oględzin (oprócz oględziny terenowych przeprowadzonych 13 marca 2024 r. o czym szerzej w pkt. 2.1) oraz nie uzyskiwano opinii biegłych i specjalistów. Podstawowym dokumentem, na podstawie którego organ przeprowadzał ocenę oddziaływania na środowisko był złożony przez Inwestora Raport.

¹⁹ Dz.U. z 2024 r. poz. 572. Dalej: *Kpa*.

²⁰ Z dnia 6 lipca 2023 r., znak WOOŚ.420.28.2023.JB.1.

²¹ Dalej: *BIP*.

²² Pismem z dnia 6 lipca 2023 r., znak WOOŚ.420.28.2023.JB.2.

²³ Gminy Olesno, Gminy Ciasna, Gminy Pawonków, Gminy Lubliniec, Gminy Kochanowice, Gminy Krupski Młyn i Gminy Tworóg.

²⁴ Gminy Dobrodzień.

²⁵ W okresie objętym kontrolą obowiązywał Regulamin Organizacyjny wprowadzony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach o nr: 12/2015 z 14 maja 2015 r., 7/2017 z 4 kwietnia 2017 r., 27/2023 z 27 września 2023 r. Dalej: *Regulamin Organizacyjny*.

²⁶ Dalej: *WOOŚ*.

²⁷ Na podstawie Zarządzeń Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach o nr: 35/2025 z dnia 30 grudnia 2015 r. ws. podpisywania dokumentów oraz współpracy pomiędzy wydziałami w RDOŚ w Katowicach i 19/2024 z dnia 12 sierpnia 2024 r. ws. zasad współpracy pomiędzy wydziałami w RDOŚ w Katowicach.

Dyrektor RDOŚ zaznaczyła, że w DŚU warunki dotyczące wymagań ochrony środowiska na etapie realizacji i eksploatacji przedsięwzięcia, które muszą być precyzyjne, weryfikowalne i egzekwowalne, określa się tylko dla wariantu proponowanego do realizacji przez Inwestora. Z tego powodu wezwania o uzupełnienie Raportu dotyczyły uszczegółowienia informacji dotyczących przebiegu wariantu C, ponieważ dla tego wariantu zgodnie z wnioskiem GDDKiA miała być wydana decyzja.

(akta kontroli tom I str. 22, 25, 69, 72-73, 77-124, 126, 132-195)

1.2 Analiza Raportu załączonego do wniosku wykazała, że:

- 1) Zawarto w nim wymagane elementy określone w art. 66 ust. 1 uooś, w tym m.in.:
 - opis: planowanego przedsięwzięcia, elementów przyrodniczych środowiska, istniejących w sąsiedztwie lub w bezpośrednim zasięgu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia zabytków chronionych, krajobrazu, przewidywanych skutków dla środowiska w przypadku niepodejmowania przedsięwzięcia, wariantów przedsięwzięcia²⁸, przewidywanych znaczących oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na środowisko²⁹, przewidywanych działań mających na celu unikanie, zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko,
 - informacje na temat powiązań z innymi przedsięwzięciami, określenie przewidywanego oddziaływania analizowanych wariantów na środowisko, analizę możliwych konfliktów społecznych związanych z planowanym przedsięwzięciem, streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w raporcie, w odniesieniu do każdego elementu raportu.

(akta kontroli tom I str. 196-200, 234-252)

- 2) Raport został przygotowany przez zespół autorów i spełniał wymogi formalne określone w art. 66 ust. 1 pkt. 19 i 19a uooś, tj. zawierał odpowiednio:
 - datę sporządzenia, imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów,
 - oświadczenie kierującego tym zespołem o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2 uooś, złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.

(akta kontroli tom I str. 235, 304)

- 3) Opis elementów przyrodniczych środowiska, objętych zakresem przewidywanego oddziaływania, sporządzono na podstawie wyników inwentaryzacji³⁰ przeprowadzonej przez zespół specjalistów nauk

²⁸ Ze wskazaniem wariantu wybranego do realizacji, racjonalnego wariantu alternatywnego oraz racjonalnego wariantu najkorzystniejszego dla środowiska.

²⁹ Obejmujący bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótko-, średnio- i długoterminowe, stałe i chwilowe oddziaływania na środowisko.

³⁰ Na potrzeby inwentaryzacji autorzy raportu wykonali analizę dostępnych danych i materiałów, w tym m. in.: ekspertyz i waloryzacji przyrodniczych, danych literaturowych, piśmiennictwa,

przyrodniczych w odniesieniu do grup: grzybów, flory naczyniowej³¹, bryoflory³², siedlisk przyrodniczych, entomofauny³³, malakofauny³⁴, makrofauny bentosowej³⁵ oraz ichtiofauny³⁶, herpetofauny³⁷, awifauny³⁸, ssaków i chiropterofauny³⁹. Kontrole terenowe na potrzeby inwentaryzacji ptaków, ssaków i nietoperzy zostały wykonane w latach 2018-2020, dla makrozoobentosu, ryb, ślimaków i małży w 2019 r., dla flory naczyniowej, mszaków, siedlisk przyrodniczych, owadów, płazów i gadów w latach 2019-2020, a dla grzybów w 2020 r.

Dyrektor RDOŚ wyjaśniła, że (...) *Tut. organ przyjął, że inwentaryzacja przyrodnicza jest aktualna.* Przywołując złożone w toku prowadzonego postępowania wyjaśnienia GDDKiA wskazała, że (...) *zmiany zachodzące w środowisku przyrodniczym w obszarze analizy (biorąc pod uwagę rozległy i jednorodny kompleks leśny w tym miejscu) nie były na tyle duże i istotne, aby zaistniała konieczność aktualizowania danych przyrodniczych, tzn. nie zaszyły żadne znaczące procesy, które mogłyby przyczynić się do znaczących zmian w zasobach zinwentaryzowanych siedlisk i gatunków. W przypadku awifauny na potrzeby inwentaryzacji zaktualizowano jednak informacje o strefach ochrony ostoi (...).*

(akta kontroli tom I str. 305-338, 346, 355, tom II str. 411)

Inwentaryzacja awifauny została przeprowadzona w celu wyłonienia obszarów podwyższonego ryzyka wystąpienia niekorzystnego oddziaływania na ptaki, identyfikacji charakteru zagrożeń, wskazania wariantu inwestycji oraz rozwiązań technologicznych i harmonogramu prac ukierunkowanych na minimalizację tych oddziaływań.

W buforze do 500 m względem projektowanego odcinka drogi badania terenowe⁴⁰ wykazały obecność dla wariantu A – 41 gatunków ptaków uznanych za kluczowe⁴¹, dla wariantu B – 37 gatunków, wariantu C – 40

ogólnodostępnych raportów, materiałów kartograficznych, baz danych, lokalnych przewodników, planów urządzenia lasu, programów ochrony przyrody w Lasach Państwowych.

³¹ Rośliny naczyniowe to rośliny przystosowane do życia na lądzie, mające zwykle dobrze rozwinięty system korzeniowy i wytwarzające tkanki przewodzące (naczyniową i sitową). Źródło: *Encyklopedia PWN*.

³² Ogólna nazwa mszaków, czyli roślin zarodnikowych, które obejmują wątrobowce, gławiki i mchy. Źródło: <https://pl.wikipedia.org>.

³³ Ogół gatunków owadów określonego obszaru, środowiska lub okresu geologicznego. Źródło: <https://pl.wikipedia.org>.

³⁴ Ogół ślimaków i małży (mięczaków) występujących na danym obszarze. Źródło: <https://pl.wikipedia.org>.

³⁵ Zwana też makrozoobentosem, to zespół organizmów bezkręgowych o stosunkowo dużych rozmiarach, zamieszkujących dno zbiorników wodnych. Źródło: <https://pl.wikipedia.org>.

³⁶ Ogół gatunków ryb zasiedlających zbiorniki wodne w określonym czasie geologicznym. Źródło: <https://www.ekologia.pl/sloownik>.

³⁷ Ogół wszystkich płazów i gadów występujących na danym obszarze. Źródło: <https://pl.wikipedia.org>.

³⁸ Ogół gatunków ptaków zasiedlających określony obszar. Źródło: <https://www.ekologia.pl/sloownik>.

³⁹ To określenie występujących na danym terenie wszystkich gatunków nietoperzy. Źródło: <https://pl.wiktionary.org>.

⁴⁰ Kontrole stanowisk lęgowych ptaków kluczowych przeprowadzono w okresie od marca do lipca 2019 r. oraz od lutego do czerwca 2020 r.

⁴¹ Za kluczowe uznano taksony ptaków spełniające przynajmniej jedno z poniższych kryteriów:

– gatunki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/1 4 7/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dyrektywa Ptasia),

gatunków i wariantu D – 26 gatunków. W tym, w odniesieniu do chronionych gatunków sów tj., włośchatki i sóweczki, spośród czterech wariantów w obszarze wariantu B i C stwierdzono występowanie stanowisk włośchatki, w każdym po trzy stanowiska⁴². W wyniku inwentaryzacji nie wykazano stanowisk sóweczki.

(akta kontroli str. 313-316, 329-337)

Z uwagi na uznanie przez RDOŚ na etapie identyfikowania oddziaływań planowanego przedsięwzięcia, że rozmieszczenie stanowisk włośchatki i sóweczki może mieć znaczący wpływ na wybór wariantu drogi S11, wystąpiono do Inwestora o uaktualnienie danych dotyczących występowania ww. gatunków sów w rejonie przedsięwzięcia. GDDKiA dokonała aktualizacji tych danych dla przebiegu poszczególnych wariantów projektowanej drogi co szczegółowo opisano w pkt. 1.3.4 oraz 2.1. wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli tom I str. 376)

Ponadto w zakresie awifauny z danych w Raporcie wynikało, że realizacja drogi w planowanym wariantach B i C doprowadziłaby do fragmentacji siedlisk rzadkich gatunków ptaków, co nie miało by miejsca w przypadku realizacji wariantu A i D.

(akta kontroli tom I str. 265-274)

- 4) Porównania wariantów pod kątem zawartych w Raporcie komponentów dokonano na podstawie analizy wielokryterialnej, przeprowadzonej za pomocą metody matematycznej, w której czynnikiem warunkującym uznanie wariantu za najkorzystniejszy było otrzymanie największej liczby punktów. Do analizy wybrano 25 kryteriów ważnych z punktu widzenia ochrony środowiska oraz życia społecznego, które zestawiono w siedem grup tematycznych:
- 1) grupę kryteriów przekształcenia powierzchni ziemi i gleb⁴³, która zawierała cztery kryteria, tj.: przejście przez grunty słabonośne (1), powierzchnia złóż konieczna do wydobywania (2), trwałe wyłączenie z użytkowania najlepszych kompleksów glebowych pod względem ich przydatności rolniczej (3), powierzchnia pod trwałe zajęcie terenu (4);
 - 2) grupę kryteriów hydrologicznych⁴⁴, która zawierała dwa kryteria tj.: kolizja z ciekami powierzchniowymi stanowiącymi jednolite części

– gatunki wymienione w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt” i w „Czerwonej księdze gatunków zagrożonych”,
– gatunki objęte ochroną strefową miejsc rozrodu wymienione w Załączniku 4 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183 ze zm.), dalej: *rozporządzenie ws. ochrony gatunkowej zwierząt*.
– gatunki ptaków uznane za pospolite, ale o wyraźnym trendzie spadkowym populacji (np.: kokoszka, czajka, przepiórka),
– gatunki ptaków słabo rozpowszechnione oraz/ lub nieliczne (za Chodkiewicz i in. 2015).

⁴² W obydwu wariantach po: dwa stanowiska w buforze do 500 m i jednym stanowisku w buforze do 300 m.

⁴³ Najkorzystniejszy pod względem analizowanej grupy kryteriów był wariant C (0,89 pkt.), w dalszej kolejności wariant: B (0,83 pkt.), D (0,78 pkt.), a najmniej korzystny wariant A (0,56 pkt.).

⁴⁴ Najkorzystniejszy pod względem analizowanej grupy kryteriów był wariant D (1,0 pkt.), w dalszej kolejności wariant: A (0,93 pkt.), B (0,76 pkt.), a najmniej korzystny wariant C (0,74 pkt.).

wód powierzchniowych⁴⁵ (1), łączna liczba przekraczanych cieków, w tym rowów (2);

- 3) grupę kryteriów hydrogeologicznych⁴⁶, która zawierała trzy kryteria tj.: długość przebiegu trasy przez obszary zasilania i zasobowe ujęć wód podziemnych (1), łączna długość przejścia przez obszar o wysokim zagrożeniu Głównego Użytkowego Poziomu Wodonośnego (GUPW) (2), przebieg przez obszary Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) (3);
- 4) grupę kryteriów emisyjnych⁴⁷, która zawierała jedno kryterium tj.: długość ekranów akustycznych;
- 5) grupę kryteriów społecznych⁴⁸, która zawierała cztery kryteria tj.: wyburzenia budynków mieszkalnych i gospodarczych (1), powierzchnia terenów zabudowanych w otoczeniu drogi S11 (2), zajętość terenów użytkowanych rolniczo (3), stanowisko mieszkańców i władz samorządowych (4);
- 6) grupę kryteriów przyrodniczo-krajobrazowych⁴⁹, która zawierała 10 kryteriów, tj.: kolizje z terenami podlegającymi ochronie pod względem przyrodniczym i krajobrazowym (1), zajętość terenów leśnych (2), kolizje z korytarzami ekologicznymi (3), łączna utrata powierzchni siedlisk przyrodniczych Natura 2000 po zastosowaniu działań minimalizujących (4), łączna utrata liczby osobników chronionych gatunków roślin naczyniowych wskutek realizacji wariantów przedsięwzięcia (5), łączna utrata powierzchni populacji chronionych gatunków mszaków wskutek realizacji wariantów przedsięwzięcia (6), łączna utrata powierzchni siedlisk płazów wskutek realizacji wariantów przedsięwzięcia (7), ocena wpływu na awifaunę (8), łączna utrata powierzchni siedlisk ssaków wskutek realizacji wariantów przedsięwzięcia (9), wpływ na żerowiska nietoperzy i potencjalnie trasy migracji (10);
- 7) grupę kryteriów dziedzictwa kulturowego⁵⁰, która zawierała jedno kryterium: kolizje ze stanowiskiem archeologicznym.

Poszczególnym grupom kryteriów przyznano współczynnik ważności (wagę grupy)⁵¹. Najwyższe wagi nadano grupom kryteriów:

⁴⁵ Dalej: JCWP.

⁴⁶ Najkorzystniejszy pod względem analizowanej grupy kryteriów był wariant A (0,98 pkt.), w dalszej kolejności wariant: B (0,92 pkt.), D (0,64 pkt.), a najmniej korzystny wariant C (0,59 pkt.).

⁴⁷ Najkorzystniejszy pod względem analizowanej grupy kryteriów był wariant C (1,0 pkt.), w dalszej kolejności wariant: B (0,78 pkt.), A (0,61 pkt.), a najmniej korzystny wariant D (0,50 pkt.).

⁴⁸ Najkorzystniejszy pod względem analizowanej grupy kryteriów był wariant C (0,91 pkt.), w dalszej kolejności wariant: D (0,77 pkt.), B (0,63 pkt.), a najmniej korzystny wariant A (0,34 pkt.).

⁴⁹ Najkorzystniejszy pod względem analizowanej grupy kryteriów był wariant D (0,67 pkt.), w dalszej kolejności wariant: B (0,66 pkt.), C (0,65 pkt.), a najmniej korzystny wariant A (0,60 pkt.), GDDKiA dokonała aktualizacji danych odnoszących się do awifauny co szczegółowo opisano w pkt. 1.3.4 wystąpienia pokontrolnego.

⁵⁰ Najkorzystniejszy pod względem analizowanej grupy kryteriów był wariant C i D, (obydwa warianty otrzymały po 1,0 pkt.), w dalszej kolejności wariant: B (0,33 pkt.), a najmniej korzystny wariant A (0,17 pkt.).

⁵¹ Suma wag sprowadzała się do wartości 1 tj. 100%, a wagi przyznane danej grupie wskazywały na ich udział w finalnej ocenie.

społecznych, przyrodniczo-krajobrazowych i hydrologicznych, tj. odpowiednio 0,3, 0,25, i 0,15. Pozostałe grupy kryteriów uznano za dopełniające ocenę i przyznano im wagę: 0,1 dla grupy kryteriów hydrogeologicznych i emisyjnych oraz 0,05 dla pozostałych dwóch grup, tj.: przekształcenia powierzchni ziemi i gleb i dziedzictwa kulturowego. Ostateczną punktację dla każdego wariantu uzyskano w wyniku pomnożenia liczby uzyskanych punktów w ramach badanego kryterium przez współczynniki ważności grupy. W ocenie końcowej najkorzystniej wypadł wariant C, który otrzymał największą liczbę punktów (0,800 pkt.), w dalszej kolejności wariant: D (0,752 pkt.), B (0,687 pkt.), a najmniej korzystny wynik uzyskał wariant A (0,587 pkt.).

(akta kontroli tom I str. 287-303)

GDDKiA zaktualizowała Raport w zakresie analizy wielokryterialnej, co szerzej opisano w pkt. 1.3.4 wystąpienia pokontrolnego. Aktualizacja punktacji nie zmieniła jednak faktu, że wariant C nadal był rekomendowany jako racjonalny wariant najkorzystniejszy dla środowiska z najwyższą liczbą pkt., tj.: 0,799.

(akta kontroli tom I str. 622-624)

Dyrektor RDOŚ wyjaśniła, że analiza wielokryterialna nie jest obowiązkowym elementem Raportu, którego zawartość określa art. 66 uoos i stanowiła tylko materiał pomocniczy, a nie decydujący o wyborze wariantu.

Zdaniem Dyrektora RDOŚ (...) *Analiza wielokryterialna, która opiera się na kryteriach oraz przypisanym im wagach, pomaga głównie Inwestorowi w wyłonieniu kombinacji optymalnej z punktu widzenia celów realizacji inwestycji i jej późniejszej eksploatacji. Wybrany przez Inwestora na tym etapie wariant jest zazwyczaj rekomendowany we wniosku o wydanie decyzji środowiskowej. (...).*

Ponadto Dyrektor RDOŚ zaznaczyła, że nie ma znaczenia, że w sumarycznym ujęciu otrzymanych wyników w analizie wielokryterialnej największą liczbę punktów otrzymał wariant C, bowiem (...) *to nie autorzy raportu ooś dokonują oceny oddziaływania na środowisko. (...) Przyjęte przez autorów raportu kryteria analizy wielokryterialnej są uznaniowe, a rolą tut. organu jest obiektywna analiza przedstawionych dokumentów, które obligatoryjnie muszą spełniać wymagania ustawy ooś.*

(akta kontroli tom I str. 70, 74-75)

1.3. Na dzień zakończenia kontroli NIK, RDOŚ pięciokrotnie wezwała Inwestora do uzupełnienia i wyjaśnienia danych zawartych w Raporcie⁵², tj.:

1.3.1. Pismem z dnia 21 sierpnia 2023 r.⁵³ RDOŚ zwróciła się o uzupełnienie treści Raportu w 22 obszarach, odnoszących m.in. do etapu budowy inwestycji, wskazania wszystkich miejsc wykluczonych z możliwości lokalizowania zapleczy budowy, dróg dojazdowych oraz dróg tymczasowych, wraz z uzasadnieniem ich wyłączenia, etapu docelowego związanego przykładowo z zagospodarowaniem

⁵² Każdorazowo RDOŚ wyznaczała GDDKiA termin 30 dni od otrzymania wezwania do uzupełnienia dokumentacji, informując także, że do czasu uzupełnienia sprawa pozostaje bez biegu.

⁵³ Znak WOOŚ.420.28.2023.JB.11

i funkcjonowaniem przejść dla zwierząt, odwodnieniem czy oświetleniem drogi, przebudową/regulacją cieków powierzchniowych, wycinką zieleni, obszarami chronionymi, stanowiskami chronionych roślin i siedlisk chronionych, siedliskami płazów do zniszczenia, inwentaryzacji przyrodniczej. Część uwag odnosiła się do wszystkich wariantów realizacji inwestycji, natomiast część z nich dotyczyła tylko wariantu C⁵⁴. W odniesieniu do zagadnienia inwentaryzacji przyrodniczej⁵⁵ dla ptaków RDOŚ wezwała Inwestora do określenia skutecznych działań minimalizujących/ograniczających i kompensacyjnych w odniesieniu do poszczególnych gatunków ptaków o znaczeniu kluczowym, występujących w inwentaryzowanym obszarze dla wariantu C (40 gat.). W przypadku dwóch gatunków ptaków tj. włośchatki i sóweczki RDOŚ wskazała, iż należy:

- zaktualizować dane dotyczące występowania w rejonie przedsięwzięcia stref ochrony tych ptaków,
- szczegółowo przeanalizować wpływ realizacji inwestycji na lokalną populację włośchatki i sóweczki,
- wskazać, czy drzewostan występujący poza zasięgiem oddziaływania drogi jest odpowiedni do występowania przedstawicieli ww. sów (stare drzewa dziuplaste) i czy istnieje możliwość przeniesienia się tych gatunków w inne, dogodnie rejony,
- wyjaśnić, czy możliwe jest zastosowanie działań minimalizujących pozwalających na zachowanie ww. strefy ochrony włośchatki i sóweczki,
- w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i konieczności przebiegu drogi w wariantcie C na tym odcinku zaproponować adekwatne działania kompensacyjne, w porozumieniu z wykwalifikowanymi ekspertami ornitologami, mając na względzie, że włośchatka należy do gatunków ptaków szczególnie wrażliwych na działanie hałasu (na co zwrócono uwagę w Raporcie) oraz zaproponować odpowiednie działania

⁵⁴ Na 22 zagadnienia 14 dotyczyło wszystkich wariantów (zagadnienia o nr: 1, 3, 6-7, 9-10, 12-13, 16-20, 22), pięć odnosiło się jedynie do wariantu C (zagadnienia o nr: 2, 5, 8, 11, 14), a trzy częściowo dotyczyły wszystkich wariantów, a częściowo tylko do wariantu C (zagadnienia o nr: 4, 15 i 21). Przykładowo uwagi skierowane wyłącznie dla wariantu C dotyczyły: (1) uzupełnienia wykazu pn. *Wykaz obiektów inżynierskich pełniących funkcję przejść dla zwierząt – Wariant C* o współczynnik względnej ciasnoty, wskazania dla każdego przepustu i przejścia jakim konkretnie zwierzętom zostały one dedykowane, (2) doszczegółowienia opisu zaproponowanych w raporcie elementów konstrukcji zbiornika, zaplanowanych tak, aby obiekty te nie stanowiły bezwycieczowej pułapki w przypadku przedostania się płazów do ich wnętrza, (3) wskazania czy podczas wykonywania badań terenowych obiektów przeznaczonych do wyburzenia w tym wariantcie (2 budynki mieszkalne i 8 budynków gospodarczych w Pawonkowie w km 10+270 oraz 18+740) sprawdzane były pod kątem zasiedlenia przez chronione zwierzęta np. ptaki, ssaki, w tym nietoperze, (4) wskazania miejsc wykonania nowych nasadzeń w związku z planowaną dla tego wariantu wycinką ok. 223,5 ha terenów leśnych, określenia funkcji, którą będzie pełniła projektowana zielen, określenia proponowanego składu gatunkowego oraz jeżeli to możliwe szacowaną liczbę i wielkość sadzonek drzew i krzewów, które zostaną nasadzone w ramach planowanej inwestycji, (5) przeanalizowania możliwości przeprowadzenia wycinki drzew wyłącznie poza okresem lęgowym ptaków tj. od 1 października do końca lutego. W przypadku szczegółowo uzasadnionego braku możliwości przeprowadzenia wycinki całości zieleni, poza tym okresem, wskazania odcinków inwestycji (w km od-do), gdzie ze względu na występowanie cennych gatunków ptaków (lub innych zwierząt) lub ich siedlisk, wycinka powinna być przeprowadzona bezwzględnie poza okresem lęgowym, (6) scharakteryzowania w obrębie jakich siedlisk, zbiorowisk roślinnych usuwane będą zadrzewienia/krzewy, (7) wskazania zadrzewienia przeznaczonego do wycinki, gdzie stwierdzono występowanie gniazd, dziupli, nietoperzy, chronionych gatunków owadów, porostów, grzybów, (8) zaproponowania adekwatnej ilości budek dla ptaków i ewentualnie nietoperzy oraz określenia rozmieszczenia oraz typu budek i wskazania ze względu na utratę siedlisk, dla których gatunków chronionych zostały one zaproponowane.

⁵⁵ Zagadnienie nr 17.

minimalizujące na etapie realizacji i eksploatacji drogi, które pozwolą na redukcję hałasu i innego negatywnego oddziaływania inwestycji na przebywające w niedalekiej odległości ptaki i wskazać, czy jest możliwe odstąpienie od realizacji drogi pożarowej wyznaczonej w lokalizacji ww. strefy,

- dysponując aktualnymi danymi na temat ornitofauny ocenić, który wskazany w raporcie wariant alternatywny jest korzystniejszy z punktu widzenia ochrony ptaków.

Organ w ww. wezwaniu poinformował Wnioskodawcę, że w przypadku wykazanych w Raporcie dla wariantu C trzech stanowisk włośchatki w odległościach od 100-300 m (jedno stanowisko) i 300-500 m (dwa stanowiska) od drogi, w centralnej części zlokalizowana jest strefa ochrony włośchatki i sóweczki, istniejąca od 2021 r. (...) *Kolejna strefa istniejąca włośchatki zlokalizowana jest w odległości ok. 5 km od wyznaczonej trasy w wariantcie C. Dodatkowo z danych przekazanych do RDOŚ Katowice wynika, że w niedalekiej lokalizacji od istniejącej strefy zlokalizowane są zadrzewienia z dziuplami zasiedlonymi przez oba gatunki sów, czyli siedliska predysponowane do utworzenia kolejnych stref.*

(akta kontroli tom I str. 383-384, 389-403)

GDDKiA w dniu 23 października 2023 r., tj. po wystąpieniu o zmianę terminu uzupełnienia dokumentacji⁵⁶, przedłożyła wyjaśnienia⁵⁷ odnosząc się do wszystkich 22 zagadnień. powołanych od momentu zakończenia badań na potrzeby raportu stref ochrony gatunkowej skorygował przydzieloną punktację oddziaływania wariantów B i C na ptaki. W wyniku funkcjonowania bezpośrednio na przebiegu trasy strefy ochronnej w wariantcie B oraz w wariantcie C zarówno włośchatki i sóweczki, Wnioskodawca zwiększył liczbę pkt przydzieloną dla każdego z ww. wariantów z 72 do 216 pkt⁵⁸. Poza tym, GDDKiA wyjaśniła, że (...) *Zwarty kompleks Lasów Lublinieckich zajmuje ok. 63000 ha. Według dotychczasowej wiedzy zasiedla go do kilkunastu par sóweczki oraz kilkunastu par włośchatki. Oba gatunki preferują stare 100-120 letnie bory sosnowe świeże i wilgotne z domieszką świerka w podszycie. W przypadku włośchatki warunkiem koniecznym jest występowanie dziupli dzięcioła czarnego a w przypadku sóweczki dziupli dzięcioła dużego. Ważnym elementem rewiru są gęste młodniki, uprawy leśne, fragmenty nieużytków czy śródleśne polany. (...) Biorąc pod uwagę rozległość kompleksu, powszechność występowania obu gatunków dzięciołów dostarczających dziuple oraz dużą liczbę optymalnych siedlisk dla tych gatunków, na ten moment zajęcie terenu pod drogę nie będzie czynnikiem limitującym rozwój populacji włośchatki i sóweczki w lasach lublinieckich.*

W dalszej części wyjaśnień Inwestor przedstawił dla wariantu C *Zestawienie działań minimalizujących dla ptaków*⁵⁹ w danym kilometrażu przebiegu drogi oraz

⁵⁶ Pismem z dnia 21 września 2023 r., znak O/KA.I-2.4110.2.2023.OL.

⁵⁷ Pismem znak O/KA.I-2.4110.2.2023.OL.

⁵⁸ Im wyższa liczba punktów tym większe oddziaływanie danego wariantu na awifaunę regionu.

⁵⁹ Wycinkę drzewostanu poza okresem lęgowym, tj. od 1 marca do 30 sierpnia oraz ekrany przeciwoślńieniowe.

Zestawienie kilometrażowe zieleni osłonowej w poszczególnych wariantach drogi ekspresowej S11.

(akta kontroli tom I str. 383-384, 404-523)

1.3.2. W piśmie z dnia 20 listopada 2023 r.⁶⁰ RDOŚ ponownie wezwała GDDKiA do uzupełnienia raportu w terminie 30 dni w dwóch tematach: ochrony przyrody (12 uwag) i ochrony przed hałasem (pięć uwag). W zakresie ochrony przyrody RDOŚ zwróciła się m.in. o:

- sporządzenie jednej zbiorczej tabeli terenów wykluczonych z zapleczy budowy z kilometrażem drogi w ujęciu wzrastającym,
- uzupełnienie wykazu obiektów inżynierskich pełniących funkcję przejść dla zwierząt dla wariantu C,
- uzasadnienie, czy zakładana skala nasadzeń dla wariantu C będzie adekwatna do liczby usuwanej zieleni i stanowić będzie wystarczająca rekompensatę za utraconą roślinność,
- podanie siedlisk płazów, które mogą ulec zniszczeniu w trakcie realizacji prac dla wariantu C i siedlisk zastępczych do których płazy zostaną przeniesione,
- ocenę czy przebieg trasy w wariantcie C i likwidacja istniejącej strefy ochrony ostoi będzie miała istotne i znaczące, negatywne oddziaływanie na włośchatkę i sóweczkę, opis czy wpłynie to na zachowanie właściwego stanu ochrony gatunku w skali lokalnej i krajowej oraz ponowną analizę czy możliwe jest zastosowanie działań minimalizujących, pozwalających na zachowanie ww. strefy⁶¹,
- analizę czy istnieje możliwość weryfikacji przebiegu drogi w wariantcie C (który wykazuje największe oddziaływania na awifaunę) lub zastosowania innych rozwiązań, aby zminimalizować negatywne oddziaływanie na ptaki.

W zakresie ochrony przed hałasem RDOŚ wniosła m.in. o:

- przedstawienie ponownej analizy akustycznej dla wariantu C dla roku 2026 z wyznaczonymi punktami obliczeniowymi na najbliższej granicy terenów podlegających ochronie akustycznej (względem planowanego przedsięwzięcia),
- zaproponowanie dodatkowych środków minimalizujących oddziaływanie hałasu lub zmiany parametrów projektowanych w celu wyeliminowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu na terenach podlegających ochronie akustycznej w konkretnych lokalizacjach (dla wariantu realizacyjnego C).

(akta kontroli tom I str. 384-385, 524-529)

W dniu 27 grudnia 2023 r. GDDKiA przekazała⁶² do Dyrektora RDOŚ wyjaśnienia uwzględniające wszystkie ww. 17 uwag, w tym odnośnie likwidacji istniejącej strefy ochrony ostoi Inwestor ocenił, że zajęcie terenu pod drogę nie będzie

⁶⁰ Znak WOOŚ.420.28.2023.JB.27

⁶¹ W przypadku braku rozwiązań alternatywnych i konieczności przebiegu drogi w wariantcie C, RDOŚ poprosiła o wskazanie na tym odcinku adekwatnych działań kompensacyjnych w porozumieniu z wykwalifikowanymi ekspertami ornitologami.

⁶² Pismem znak O/KA.I-2.4110.2.2023.OL.

czynnikiem limitującym rozwój populacji włośchatki i sóweczki w Lasach Lublinieckich biorąc pod uwagę rozległość kompleksu, powszechność występowania obu gatunków dzięciołów dostarczających dziuple oraz dużą liczbę optymalnych siedlisk dla tych gatunków. (...) *Zniszczeniu ulegnie aktualna strefa ochrony, jednak wycinka drzewostanu w km (...) odbędzie się poza okresem lęgowym (poza okresem 1 marca - 30 sierpnia). Po utracie aktualnego stanowiska lęgowego ptaki w naturalny sposób odnajdą nowe stanowisko. Dzięcioły, których dziuple zajmują włośchatka (dzięcioł czarny) i sóweczka (dzięcioł duży) kłują stale dziuple, zatem ciągłość siedliska zostanie zachowana. Tym bardziej przy zastosowaniu dodatkowej ochrony czynnej proponowanej w ramach kompensacji nie przewiduje się znacząco negatywnego wpływu na oba gatunki sów w skali lokalnej i krajowej.*

Odnosnie działań minimalizujących, GDDKiA stwierdziła, że biorąc pod uwagę wymagania siedliskowe tych gatunków, nie ma skutecznej metody minimalizacji wpływu inwestycji na 1 stanowisko włośchatki oraz 1 stanowisko sóweczki, które znajdują się bezpośrednio na przebiegu wariantu. (...) *Można jednak w sposób aktywny wpływać na stan populacji obu gatunków sów w danym kompleksie leśnym na szereg sposobów podnosząc ich sukces lęgowy i zabezpieczając inne miejsca gniazdowania. Dowodzi tego chociażby skuteczność ochrony strefowej w ochronie bielika, orlika krzykliwego czy orła przedniego.*

Jako metodę skutecznej kompensacji⁶³ Inwestor zaproponował czynną ochronę oraz monitoring⁶⁴ innych stanowisk zlokalizowanych we fragmencie kompleksu leśnego, przez który przechodzi projektowana droga S11. Jeśli w wyniku prowadzonego monitoringu zostałyby potwierdzone optymalne siedlisko sóweczki i włośchatki Inwestor zaproponował dodatkowe działanie wspomagające poprzez wywieszanie sztucznych miejsc gniazdowych – budek lęgowych typu D w liczbie 5 szt.

W zakresie ochrony przed hałasem GDDKiA przedłożyła wyniki analizy akustycznej dla wariantu realizacyjnego (wariant C) dla 2026 r.⁶⁵, zaktualizowane zestawienie ekranów akustycznych⁶⁶ oraz przedstawiła załącznik graficzny obrazujący, na podstawie których dokumentów dokonano kwalifikacji terenów podlegających ochronie akustycznej.

(akta kontroli tom I str. 530-567)

1.3.3. Pismem z dnia 23 stycznia 2024 r.⁶⁷ RDOŚ po raz trzeci wezwała GDDKiA w terminie 30 dni od daty otrzymania wezwania do doprecyzowania Raportu w podziale na cztery grupy tematyczne, tj.:

- *Cieków powierzchniowych*, w których ingerencja nadal w ocenie organu pozostawała niejasna,
- *Braków wiedzy nt. szczegółów przedsięwzięcia*, wnosząc o uzupełnienie informacji dot. wygrodzeń zapleczy budowy w rejonie szlaków migracji

⁶³ Jako teren objęty działaniami kompensacyjnymi planowano objąć ok. 13,5 km² lasu na terenie Nadleśnictwa Lubliniec (leśnictwa: Kokotek, Lubliniec, Solarnia, Koszvice, Łopian) oraz Nadleśnictwa Zawadzkie (leśnictwa: Zarzecze i Krupski Młyn).

⁶⁴ Przedrealizacyjny, w trakcie budowy oraz porealizacyjny.

⁶⁵ Izolinie bez zastosowania środków minimalizujących i po zastosowaniu ekranów akustycznych.

⁶⁶ W żadnym z punktów recepcyjnych nie odnotowano przekroczeń wartości dopuszczalnych.

⁶⁷ Znak WOOŚ.420.28.2023.JB.38

zwierząt, co stanowiło dodatkowe uzupełnienie przedstawionych we wcześniejszej korespondencji treści raportu, które w ocenie organu nie były wystarczające. RDOŚ odniosła się także do zakresu prac, których sposób wykonania nie został opisany w uzupełnieniach,

- *Zniszczenia strefy ochrony włośchatki i sóweczki*, wnosząc o podanie przesłanek wytyczenia 13,5 km² fragmentu lasu na terenie Nadleśnictwa Lubliniec i Nadleśnictwa Zawadzkie⁶⁸ do działań kompensacyjnych,
- *Środków minimalizujących oddziaływanie hałasu*, wnosząc o załącznik graficzny przedstawiający wyniki analizy akustycznej dla wariantu C – z zaznaczonymi lokalizacjami projektowanych ekranów akustycznych jako uzupełnienie wcześniej przekazanych wyjaśnień oraz wskazała na konieczność zaproponowania dodatkowych środków minimalizujących oddziaływanie hałasu w celu wyeliminowania przekroczeń wskazanych we wcześniejszym uzupełnieniu do raportu.

(akta kontroli tom I str. 385, 568-571)

GDDKiA, pismem z dnia 23 lutego 2024 r.⁶⁹ przekazała Dyrektorowi RDOŚ uzupełnioną dokumentację, w której m.in. w odniesieniu do tematu *Zniszczenia strefy ochrony włośchatki i sóweczki*, skorygowała wielkość terenu wyznaczonego do działań kompensacyjnych z 13,5 km² do 134,4 km², przyznając, że wcześniej podana wartość wyniknęła z błędnego zaokrąglenia. Prawidłowy zakres tego terenu wskazano na załączniku graficznym oraz opisowo, jako teren leśnictw: Kokotek, Lubliniec, Solarnia, Koszvice, Łopian, Łagiewniki (Nadleśnictwa Lubliniec) oraz leśnictw: Zarzecze i Krupski Młyn (Nadleśnictwa Zawadzkie). W dalszej części Inwestor wyjaśnił, że wielkość powierzchni, na której zaplanowano działania kompensacyjne oparto na publikacjach naukowych: *Rozmieszczenie i liczebność włośchatki Aegolius funereus w Lasach Lublinieckich*⁷⁰, gdzie na powierzchni próbnej o powierzchni 124 km² odnotowano w danym sezonie do 14 stanowisk włośchatki i *Występowanie sóweczki Glaucidium passerinum w Lasach Lublinieckich*, gdzie na powierzchni 92 km² wykazano 10 stanowisk sóweczki. Następnie przedstawiono strukturę wiekową drzewostanu ww. terenu, w której największy udział powierzchni ma drzewostan w wieku od 101 do 105 lat (23,4%). Następnie podano, że w wyniku przeprowadzonej oceny oddziaływania ustalono, że w zasięgu oddziaływania drogi w wariantcie C zlokalizowane są ok. 3 stanowiska włośchatki oraz 1-2 stanowiska sóweczki. Realizacja wariantu C wiąże się ze zniszczeniem części wydzielienia (...), w którym występuje drzewostan sosnowy w wieku 118 lat. Powierzchnia całego wydzielienia wynosi 12,45 ha, z czego strefa ochrony włośchatki 1,95 ha, sóweczki 1,26 ha. W linii zajętości znajduje się drzewostan borowy o powierzchni 5 ha, co stanowi 40% wydzielienia, w którym występuje włośchatka i sóweczka. W miejscu realizacji przedsięwzięcia pozostanie 60 % wydzielienia ze starodrzewiem sosnowym (118 lat). W ramach działań kompensacyjnych przewiduje się wyszukanie innego stanowiska włośchatki i sóweczki i po potwierdzeniu gniazdowania objęcie stanowiska strefą ochrony, poprzez ochronę czynną, podnosząc sukces lęgowy, co jest głównym celem kompensacji. Strefa ochrony obejmuje obszar 50 m od gniazda. W wyznaczonym

⁶⁸ Taki teren został wskazany w drugim uzupełnieniu Raportu.

⁶⁹ Znak O/K.A.I-2.4110.2.2023.OL

⁷⁰ Belik i Kościelny 2005.

obszarze możliwe jest występowanie do 14 stanowisk włośchatki do 10 stanowisk sóweczki.

(akta kontroli tom I str. 572-588)

1.3.4. Pismem z dnia 22 marca 2024 r.⁷¹ RDOŚ po raz czwarty wezwała GDDKiA do doprecyzowania kwestii wskazanych w czterech obszarach tematycznych:

- Pierwszy z nich dotyczył konieczności ponownego przeprowadzenia analizy w zakresie realizacji wariantów, wskazując, że najkorzystniejszym wariantem pod względem przyrodniczym jest wariant D. Natomiast odnosząc się do wariantu inwestorskiego RDOŚ wskazała, że przebiega on po największej powierzchni terenów leśnych, kolidując z największą liczbą cieków i rowów oraz powodując największą ingerencję w siedliska ssaków. Wskazano również, że w analizie wielokryterialnej opracowanej dla wariantów nie uwzględniono występujących stref ochrony włośchatki i sóweczki. Dodatkowo RDOŚ wskazała na konieczność odniesienia się do możliwości przebiegu wariantu C z przesunięciem, tak aby ominąć istniejące strefy włośchatki i sóweczki.
- Drugi z obszarów dotyczył strefy ochrony włośchatki i sóweczki. RDOŚ odniosła się do wskazanych przez inwestora działań kompensacyjnych uznając je za niewystarczające, żądając dodatkowych informacji w tym zakresie, a także wskazując na brak uzgodnionej z Lasami Państwowymi kwestii wskazanej powierzchni działań kompensacyjnych.
- W trzecim obszarze RDOŚ wskazała na konieczność zastosowania ekranów akustycznych bądź przeciwołśnieniowych na przebiegu drogi przez tereny leśne w miejscach bytowania obu sów.
- Czwarty obszar dotyczył minimalizacji oddziaływania hałasu. RDOŚ odniosła się do wyjaśnień w zakresie kwalifikacji terenów podlegających ochronie akustycznej, wskazując, że nie zgadza się ze stanowiskiem zespołu autorskiego sporządzającego Raport. Wniosła jednocześnie o przedłożenie analizy akustycznej, której przedmiotem będzie tylko przedmiotowe przedsięwzięcie, wskazując jednocześnie, że analiza ma dotyczyć wariantu C.

(akta kontroli tom I str. 386, 589-593)

GDDKiA pismem z dnia 29 listopada 2024 r.⁷², po czterokrotnym wystąpieniu do RDOŚ⁷³ o zmianę terminu uzupełnienia dokumentacji odpowiednio do: 29 maja, 29 sierpnia, 31 października i 30 listopada 2024 r., uzasadniając go m.in. skomplikowanym i zawiłym charakterem sprawy, a także koniecznością pozyskania danych ze źródeł zewnętrznych (m.in. zlecono podmiotowi zewnętrznemu opracowanie w zakresie stref ochrony włośchatki i sóweczki), przedłożyła m.in.:

⁷¹ Znak WOOŚ.420.28.2023.JB.42

⁷² Znak O/KA.I-2.4110.2.2023.OL

⁷³ Pismami z dnia: 30 kwietnia 2024 r., znak O/KA.I-2.4110.2.2023.OL, 28 maja 2024 r., znak O/KA.I-2.4110.2.2023.OL, 27 sierpnia 2024 r., znak O/KA.I-2.4110.2.2023.OL i 28 października 2024 r. znak O/KA.I-2.4110.2.2023.OL.

- ponowną analizę wielokryterialną czterech wariantów przebiegu trasy S11 na podstawie przyjętych kryteriów: technicznego, ekonomicznego, środowiskowego i społecznego, rekomendując wariant C do realizacji;
- opracowanie pn. *Występowanie włośchatki i sóweczki w części obszaru Lasów Lublinieckich wraz z propozycją monitoringu i kompensacji w ramach planowanej budowy Drogi Ekspresowej S11 w województwie śląskim, odcinek 1*⁷⁴, w wyniku, którego zaktualizowano liczbę stanowisk kolizyjnych dla włośchatki i sóweczki dla poszczególnych wariantów trasy w buforze 2x500m oraz zaproponowano działania kompensacyjne w związku z utratą lub zagrożeniem stanowisk lęgowych ww. gatunków;
- uzasadnienie do braku konieczności wprowadzania ekranów akustycznych bądź przeciwołśnieniowych na przebiegu drogi w wariantcie C w miejscach bytowania ww. gatunków sów.

(akta kontroli tom I str. 594-671)

RDOŚ, pismem z dnia 22 stycznia 2025 r.⁷⁵ poinformowała GDDKiA, że po szczegółowej analizie całości dowodów zgromadzonych w sprawie, w tym Raportu wraz z załącznikami, a także jego uzupełnieniami i wyjaśnieniami, z oceny oddziaływania na środowisko wynika brak możliwości realizacji przedsięwzięcia w wariantcie proponowanym przez wnioskodawcę, tzn. w wariantcie C, z uwagi na następujące kwestie:

- 1) zagrożenie dla rzadkich gatunków sów: sóweczki i włośchatki oraz ich siedlisk, poprzez znaczną ingerencję w drzewostan optymalny dla gniazdowania i bytowania gatunków oraz generowanie innych pośrednich oddziaływań niekorzystnych dla tych gatunków – hałasu, bariery uniemożliwiającej przemieszczanie się powodujących porzucanie siedlisk wskutek stresu środowiskowego,
- 2) kolizję trasy ze strefami ochrony ostoi miejsc rozrodu i regularnego przebywania włośchatki i sóweczki – rzadkich gatunków sów, wymagających ochrony czynnej oraz ściśle związanych z występowaniem dzięciołów (czarnego i dużego), wykorzystujących siedliska leśne występujące w obrębie kompleksu Lasów Lublinieckich,
- 3) wpływ na pozostałe gatunki ptaków i ich siedliska – w buforze 500 m stwierdzono występowanie 40 gatunków ptaków oraz występowanie w sąsiedztwie planowanego przebiegu trasy miejsc koncentracji ptaków migrujących,
- 4) fragmentacji Lasów Lublinieckich w wyniku utworzenia dwóch równoległych korytarzy transportowych, ograniczając bioróżnorodność i tworząc nowe, rozległe strefy brzegowe, które negatywnie wpłyną na siedliska gatunków puszczańskich,
- 5) dużej kolizyjności z ciekami wodnymi, siedliskami płazów i ssaków oraz żerowiskami nietoperzy.

⁷⁴ Autorstwa ornitologa K.B. i osoby przeszkolonej w zakresie opracowań środowiskowych nt. wpływu hałasu komunikacyjnego na ptaki. Dalej: *Opracowanie nt. Występowania włośchatki i sóweczki w Lasach Lublinieckich 2024*.

⁷⁵ Znak WOOŚ.420.28.2023.JB.56.

Jednocześnie RDOŚ, na podstawie art. 81 ust. 1 uooś, poinformowała, że wariantem, który może wskazać jako wariant dopuszczony do realizacji⁷⁶ jest wariant D, na przyjęcie którego wyznaczono Inwestorowi termin 14 dni. W uzasadnieniu dla wyboru tego wariantu RDOŚ wskazała następujące uwarunkowania:

- 1) Ochrona siedlisk rzadkich i zagrożonych gatunków sów - włośchatki i sóweczki.
- 2) Ochrona pozostałych gatunków ptaków i ich siedlisk.
- 3) Ograniczenie ingerencji w Lasy Lublinieckie.
- 4) Oddziaływanie na pozostałe elementy środowiska przyrodniczego.
- 5) Analiza kryteriów pozaprzyrodniczych.
- 6) Równoważenie interesów społecznych i potrzeb przyrody.

Ad. 1) Według RDOŚ dużym atutem wariantu D było to, że omija duże i zwarte pozostałości Lasów Lublinieckich, które są częścią dawnej Puszczy Śląskiej i obok Borów Dolnośląskich oraz Lasów Milicko- Ostrzeszowskich, jednym z większych kompleksów leśnych na Śląsku. W zwartych kompleksach tych Lasów stwierdzone zostały rzadkie, objęte ochroną ścisłą i wymagające ochrony czynnej sowy: włośchatka⁷⁷ i sóweczka⁷⁸. Podstawowym zagrożeniem dla utrzymania siedlisk obu tych gatunków jest przede wszystkim fragmentacja lasów oraz ograniczenie powierzchni starodrzewu, powodujące bezpośrednią utratę siedlisk tych ptaków. Lasy Lublinieckie z uwagi na charakterystyczny układ siedlisk ze starodrzewem sosnowym na czele, stanowią stabilną ostoję obu ww. gatunków sów oraz predysponują do wyznaczenia ochrony strefowej tych ptaków z uwagi na stwierdzane przez ekspertów ornitologów oraz przedstawicieli Lasów Państwowych liczne drzewa z dziuplami wykutymi przez dzięcioła dużego i czarnego.

Dalej organ zaznaczył, że fragmentacja zwartych kompleksów leśnych przez budowę trasy jest wyjątkowo niekorzystna dla ww. sów, bowiem zajętość terenu pod drogę oraz hałas może spowodować zmniejszenie przydatności siedlisk preferowanych przez te gatunki.

Następnie podkreślono, że wszystkie gatunki sów, w tym wyżej wymienione, są szczególnie narażone na kolizje drogowe, zatem budowa połączenia komunikacyjnego w wariantie C będzie stanowiła istotną barierę ograniczającą ich przemieszczanie. Podsumowanie kolizyjności stanowisk sóweczki i włośchatki dla każdego z czterech rozpatrywanych wariantów wykazało najmniejszą ingerencję w siedliska sów w wariantie D (fioletowym) - jedynie 2 kolizyjne stanowiska włośchatki w buforze 2x500 m. Dla porównania w buforze 2x500 m,

⁷⁶ Spośród wariantów, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 5 uooś.

⁷⁷ Włośchatka (symbol A223, BirdLife International: NON-SPEC, Dyrektywa Ptasia art. 4.1, załącznik I, Polska Czerwona Księga Zwierząt: kategoria LC, Konwencja Berneńska: załącznik II), jest gatunkiem bardzo nielicznym, a jej liczebność oceniono na 1,2 - 2,4 tys. terytorialnych samców. Natomiast liczba aktywnie lęgowych par jest kilkukrotnie mniejsza - lokalnie nawet do 70 % samców aktywnych wokalnie nie przystępuje do lęgów. Gatunek ten preferuje rozległe lasy gdzie w okresie lęgowym zajmuje duże terytoria dochodzące do 100 ha lub nawet 500 ha. Gatunek ten umieszczony został na Czerwonej liście ptaków Polski jako gatunek bliski zagrożenia.

⁷⁸ Sóweczka (symbol A217, BirdLife International: NON-SPEC, Dyrektywa Ptasia art. 4.1, załącznik I, Polska Czerwona Księga Zwierząt: kategoria LC, Konwencja Berneńska: załącznik II), jest gatunkiem bardzo nielicznym, a jej liczebność oceniono na 1 - 1,5 tys. par. Zasadnicze jej lęgowiska obejmują Karpaty i rozległe puszcze.

w wariantcie A wykazano 3 stanowiska włośchatki, w wariantcie B – 3 kolizyjne stanowiska sóweczki i 5 kolizyjnych stanowisk włośchatki, a w wariantcie C – 3 kolizyjne stanowiska sóweczki oraz 5 kolizyjnych stanowisk włośchatki.

Ponadto, skala występowania obu sów oraz liczba siedlisk dla nich dogodnych w Lasach Lublinieckich okazała się na tyle znacząca, że zdecydowano o wyznaczeniu stref ochrony gniazd, m.in. stref ochrony włośchatki i sóweczki⁷⁹ oraz analizowano wyznaczenie kolejnych. Wariant inwestycyjny C pozostaje w kolizji z ww. istniejącymi strefami i realizacja drogi w tym przebiegu wymusiłaby konieczność ich zniesienia.

Ad. 2) W kwestii *Ochrony pozostałych gatunków ptaków i ich siedlisk*, RDOŚ wskazała, że wariant D według przedstawionej w Raporcie punktacji dotyczącej oddziaływania na awifaunę⁸⁰ w odległości 500 m (przy zastosowaniu skali punktowej - im wyższa liczba punktów tym większe oddziaływanie na ptaki), osiągnął najkorzystniejszy wynik tj. 610,25 - 641,25 pkt, podczas gdy wariant A osiągnął 929,25-1095,25 pkt, wariant B - 1552,25-1601,25 pkt oraz C - 1680-1711 pkt. Wynika z tego, że Wariant D na przebiegu całego odcinka generuje najmniej niekorzystnych oddziaływań na ptaki. Omija on cenne siedliska kompleksów stawów w Ciasnej i Solarni. Ponadto jako jedyny omija, m.in. stanowiska lęgowe łąbiedzia krzykliwego. Na przebiegu wariantu D odnotowano również najmniejszą liczbę stanowisk kluczowych gatunków ptaków.

Ad. 3) Według RDOŚ wybór wariantu D determinuje również ograniczenie ingerencji w Lasy Lublinieckie, bowiem wykorzystując w tym wariantcie istniejącą drogę krajową na odcinku ok. 3,9 km pozwala to na stworzenie jednego, a nie dwóch, odległych i oddalonych od siebie w najdalszym punkcie o ok. 3,5 km korytarzy transportu. *W przypadku wyboru wariantu C zwarty kompleks leśny byłby rozcięty przez dwa korytarze transportowe biegnące równolegle do siebie. Zatem w przypadku wariantu D stopień fragmentacji kompleksu leśnego będzie mniejszy, co również ograniczy oddziaływanie na stanowiska i siedliska gatunków zlokalizowane w sąsiedztwie drogi.* Organ wskazał m.in., że na skutek fragmentacji zwartych kompleksów leśnych udział krawędzi w całkowitej powierzchni tych płatów jest większy, a każdy punkt znajduje się średnio bliżej krawędzi siedliska niż był poprzednio. Wynika z tego, że minimalna powierzchnia (rozdzielonych przez inwestycję) płatów lasu, nie jest równoznaczna z minimalną powierzchnią właściwego siedliska leśnego. Każdy płat lasu zawiera bowiem strefę centralną (ang. *Core zone*), w której ekosystem nie podlega zakłóceniom pochodzącym z zewnątrz. W tej strefie przebiegają wszystkie właściwe dla biocenozy leśnej procesy przyrodnicze, które mają ogromne znaczenie biologiczne, naukowe

⁷⁹ Decyzje Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 1 czerwca 2021 r o znakach: WPN.6442.5.2020.TL.2 i WPN.6442.6.2020.TL.2.

⁸⁰ Obejmujące takie czynniki jak: (1) przecięcie lub przebieg (w odległości 500 m) od obszaru chronionego gdzie przedmiotem ochrony są ptaki, (2) przecięcie lub przebieg w pobliżu strefy ochrony ptaków (w pobliżu 2 km od drogi), (3) liczba i ranga stanowisk rzadkich gatunków ptaków odnotowana na trasie i w sąsiedztwie projektowanego odcinka, (4) przecięcie lub przebieg w sąsiedztwie miejsc koncentracji ptaków migrujących, (5) przecięcie ekosystemów wodnych i podmokłych o potwierdzonej badaniami dużej wartości przyrodniczej jako siedliska dla ptaków wodno-błotnych, (6) przebieg 300 m od ekosystemów wodnych i/lub podmokłych o potwierdzonej badaniami dużej wartości przyrodniczej jako siedliska dla ptaków wodno-błotnych, (7) przecięcie doliny rzecznej bądź przełęczy, (8) fragmentacja cennych siedlisk gatunków rzadkich oraz (9) oddziaływania skumulowane

i społeczne. Wzdłuż krawędzi płatów (wzdłuż inwestycji liniowej) przebiega natomiast strefa brzeżna (ang. *Edge zone*), w której dochodzi do większej ilości zaburzeń (efekt brzegowy) i w wielu przypadkach jest ona omijana przez gatunki występujące w strefie centralnej. W strefach brzegowych zmieniają się lokalne warunki klimatyczne, świetlne, równowaga wodna, wzrasta się rozprzestrzenianie polutantów⁸¹ i emisji akustycznych. Są to strefy, gdzie jest bardziej sucho, cieplej, bardziej słoneczniej i wietrzniej. Niezwykle istotne jest zatem zjawisko negatywnego efektu brzegowego. Szczególnie zagrożone zmniejszaniem się wielkości zwartych płatów siedlisk są gatunki, których siedliska ograniczają się do wnętrza lasu (tzw. gatunki puszczańskie). Ze względu na obecność strefy brzegowej dla wielu takich gatunków efektywna powierzchnia płatu strodzewu, jest mniejsza niż w rzeczywistości. Korytarze transportowe, drogowe i kolejowe oraz związane z nimi zakłócenia i zagrożenia prowadzą do obniżenia jakości siedliska, co wyraża się poprzez obniżenie liczebności lub zagęszczenia osobników przystępujących do rozrodu (reakcja ilościowa) oraz unikanie sąsiedztwa inwestycji liniowych (reakcja behawioralna). Wycięcie lasu pod drogę (z uwagi na długi i wąski kształt dróg), powoduje utworzenie rozległych obszarów skraju lasu (strefy brzegowej) i dodatkową utratę siedlisk na obszarze kilkukrotnie większym niż sam obszar objęty bezpośrednim wyrębem lasu.

Ad. 4) Odnośnie oddziaływania wariantu D na pozostałe elementy środowiska przyrodniczego, RDOŚ spośród 19 kryteriów środowiskowych służących do oceny poszczególnych wariantów drogi, ujętych w Raporcie⁸² wskazała dziewięć kryteriów, z tego siedem, w których wariant D osiągnął najlepszy wynik i dwa kryteria, w których wariant C osiągnął wynik najgorszy względem pozostałych wariantów, tj.:

- w wariantcie D przewidziano najmniej kolizji z ciekami powierzchniowymi stanowiącymi jednolite części wód powierzchniowych (6 rzek)⁸³, wariant ten przechodzi również nad najmniejszą ilością cieków, w tym rowów - 66 szt.⁸⁴;
- wariant D przebiegał na najkrótszym odcinku przez strefy o wysokiej wrażliwości hydrologicznej (12,6 km) i zajmował najmniejszą powierzchnię terenów rolnych i łąk. W tym wariantcie kolizja z korytarzami migracji zwierząt przebiegała na najkrótszym odcinku - 9 520 m, podczas gdy w wariantcie C na długości 13 480 m;
- wariant D wyróżniał także brak ingerencji w siedliska płazów oraz najmniejszy wpływ na żerowiska nietoperzy⁸⁵;
- wariant C wskazywał natomiast największą zajętość terenów leśnych oraz największą utratę powierzchni siedlisk ssaków.

⁸¹ Odpadki zawierające szkodliwe substancje i powodujące zanieczyszczenie środowiska. Źródło: <https://sjp.pwn.pl/slownik-etymologiczny/polutanty.html>

⁸² Z tego dwa kryteria przydzielone do grupy kryteriów hydrologicznych, trzy kryteria przydzielone do grupy kryteriów hydrogeologicznych, cztery kryteria przydzielone do grupy kryteriów przekształcenia powierzchni ziemi i gleb i 10 kryteriów przydzielonych do grupy kryteriów przyrodniczo-krajobrazowych.

⁸³ Wariant C miał w przypadku rzek 11 takich kolizji.

⁸⁴ Wariant C przechodził nad największą ilością cieków, w tym rowów - 90 szt.

⁸⁵ Wariant C i B oceniono najniżej pod względem wpływu tych wariantów na żerowiska nietoperzy.

Ad. 5) W kwestii analizy kryteriów pozaprzyrodniczych RDOŚ stwierdziła, że wariant D jest niezaprzeczalnie korzystniejszy od wariantu C wskazanego do realizacji, bowiem wyróżnia się najmniejszą powierzchnią nowych obiektów mostowych, najmniejszą liczbą wyburzeń budynków mieszkalnych i gospodarczych (dwa mieszkalne i trzy gospodarcze)⁸⁶, najmniejszą ilością powstających w trakcie budowy odpadów oraz najmniejszą powierzchnią zajętości terenów.

Ad. 6) Odnośnie równoważenia przez wariant D interesów społecznych i potrzeb przyrody organ przytacza autorów Raportu i wskazuje m.in., że w wyniku łączenia się tego wariantu z wariantem C i odsuwania w kierunku zachodnim (km od ok. 1+500 do ok. 10+235), przechodząc przez tereny leśne, nie ingeruje w zwarte kompleksy leśne. Wariant D zlokalizowany został na granicy pól uprawnych i omija duże gospodarstwa rolne, przez co nie zachodzi potrzeba dzielenia gruntów czy doprojektowania przejazdów gospodarczych. Ponadto, wariant z odsunięciem trasy w kierunku zachodnim nie dzieli miejscowości, a omija je pozwalając na spokojny ich rozwój. *Co prawda wybrany wariant alternatywny D, jakkolwiek wiąże się z koniecznością ingerencji w tereny aktualnie zainwestowane oraz wymusza będzie konieczność dostosowania/przebudowy istniejącej drogi krajowej, to jednak obejmował będzie (...) obszar już przekształcony w wyniku działalności człowieka. Jak wskazywano wyżej, komunikacja zamknie się w jednym korytarzu transportu. Z uwagi na sąsiedztwo terenów zabudowanych, w tym mieszkalnych, po realizacji przedsięwzięcia zaistnieje możliwość szybkiego włączenia się do ruchu drogowego drogi ekspresowej, zarówno z dróg lokalnych jak i drogi krajowej.* RDOŚ wskazała również, że wybór wariantu D spowoduje nałożenie się ruchu na obecnej DK 11 i związanych z tym oddziaływań, jak np. hałas, jednak wprowadzenie działań minimalizujących (montaż ekranów akustycznych w miejscach prognozowanych przekroczeń wartości dopuszczalnych) spowoduje skuteczną ochronę przed negatywnym oddziaływaniem hałasu. *Pod względem aerosanitarnym omawiany obszar ma korzystne warunki, wynikające z małego stopnia uprzemysłowienia rejonu. Na omawianym terenie nie występują znaczące źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza.*

Reasumując uzasadnienie dla wyboru wariantu D jako dopuszczonego do realizacji RDOŚ wskazała, że ocena końcowa wariantów przedstawiona w uzupełnieniu do Raportu, wynikająca z analizy wielokryterialnej wskazywała na wariant C jako najbardziej korzystny (ocena 0,799), lecz jako *organ wydający decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach ma prawo wybrać wariant bardziej korzystny dla środowiska spośród wariantów przeanalizowanych przez Inwestora. Biorąc pod uwagę szczegółowe informacje i dane uzyskane w toku prowadzonego postępowania dotyczące siedlisk i gatunków zasiedlających kompleks leśny, a także jego znaczenie w regionie jako ostoji zagrożonych i rzadkich gatunków*

⁸⁶ Podczas gdy wyburzenia w poszczególnych wariantach były następujące: wariant A (dziewięć mieszkalnych i 14 gospodarczych), wariant B (cztery mieszkalne i 15 gospodarczych), wariant C (dwa mieszkalne i osiem gospodarczych).

zwierząt uznano, że teren ten posiada znacznie wyższe walory przyrodnicze niż wynikało z pierwszych ustaleń zawartych w raporcie.

(akta kontroli tom I str. 672-686)

GDDKiA, pismem z dnia 4 lutego 2025 r.⁸⁷ wyraziła zgodę na wskazanie w DŚU wariantu D jako dopuszczonego do realizacji.

(akta kontroli tom I str. 687-689)

1.3.5. W związku z wyrażeniem zgody Inwestora na dalsze procedowanie przebiegu trasy S11 ze wskazaniem wariantu D, Dyrektor RDOŚ wezwała⁸⁸ do przekazania map dla przebiegu przedmiotowej drogi w tym wariantcie, które zgodnie ze stanowiskiem organu niezbędne były do ustalenia nowych stron postępowania. Następnie pismem z dnia 14 lutego 2025 r.⁸⁹ RDOŚ po przeanalizowaniu zgromadzonej dokumentacji określiła konieczność uzupełnienia raportu m.in. o:

- zbiorczą tabelę terenów wykluczonych lub z ograniczoną możliwością lokalizowania na nich zapleczy budowy dla wariantu D,
- wskazania działań minimalizujących i kompensacyjnych służących ochronie włośchatki i sóweczki oraz zakresu i rodzaju ich monitoringu w odniesieniu do przebiegu trasy w wariantcie D,
- szczegółowe dane dotyczące każdego z projektowanych w ww. wariantcie 15 szt. przejść dla zwierząt,
- zaktualizowany, jednolity wykaz wszystkich siedlisk płazów dla wariantu D,
- lokalizację wygradzeń chronionych siedlisk przyrodniczych, stanowisk chronionych: roślin, mszaków, porostów i grzybów,
- ponowną analizę akustyczną dla wariantu wskazanego do realizacji (Wariant D) dla roku 2026, w której punkty obliczeniowe miały być wyznaczone/zlokalizowane zgodnie z obowiązującą metodyką określoną w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2011 r. *w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów substancji lub energii w środowisku przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem lub portem*⁹⁰.

Pismem z dnia 20 marca 2025 r.⁹¹ GDDKiA wystąpiła o zmianę terminu przedłożenia uzupełnień do Raportu do 30 maja 2025 r. Przedmiotowy wniosek uzasadniła skomplikowanym i zawiłym charakterem sprawy oraz koniecznością pozyskania danych ze źródeł zewnętrznych. RDOŚ wyraziła zgodę na przedłużenie terminu⁹², przypominając jednocześnie, (...) *że jeżeli w ramach wariantu D przewiduje się prowadzenie prac przygotowawczych polegających na wycince drzew i krzewów to zgodnie z art. 74 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale*

⁸⁷ Znak O/KA.I-2.4110.2.2023.MP.

⁸⁸ Pismem z dnia 6 lutego 2025 r., znak WOOŚ.420.28.2023.JB.59.

⁸⁹ Znak WOOŚ.420.28.2023.JB.63.

⁹⁰ Dz. U. Nr 140, poz. 824 z późn. zm.

⁹¹ Znak O/KA.I-2.4110.2.2023.OL.

⁹² Pismem z dnia 24 marca 2025 r., znak WOOŚ.420.28.2023.JB.74.

społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.) należy także przedstawić wykaz działek pod wycinkę.

(akta kontroli tom I str. 386-387, 690-697)

Po ponownym przedłużeniu terminu udzielenia wyjaśnień do dnia 30 sierpnia 2025 r.⁹³ w dniu 5 sierpnia 2025 r. GDDKiA przedłożyła⁹⁴ dla przebiegu drogi w wariancie D m.in. mapy ewidencyjne z zaznaczonym przewidywanym terenem, na którym będzie realizowane przedsięwzięcie oraz z zaznaczonym przewidywanym obszarem, na którym będzie oddziaływać przedsięwzięcie⁹⁵, wykaz działek przewidzianych do prowadzenia prac przygotowawczych polegających na wycince drzew i krzewów oraz wyjaśnienia i uzupełnienia Raportu w zakresie m.in.:

- 1) wskazania terenów wykluczonych lub z ograniczoną możliwością lokalizowania na nich zapleczy budowy;
- 2) wskazania działań minimalizujących polegających na regularnym wykaszaniu terenu budowy od wczesnej wiosny, tak aby ptaki gniazdujące na ziemi (np. ortolan) i inne zwierzęta nie miały możliwości zakładania gniazd oraz przystępowania do rozrodu w tym obszarze;
- 3) wskazania miejsc na przebiegu drogi w wariancie D (w kilometrażu inwestycji od...do...), gdzie ze względu na cenne obszary występowania ptaków wycinka zieleni powinna być prowadzona bezwzględnie poza ich okresem lęgowym lub przy zastosowaniu innych, określonych i uzasadnionych działań minimalizujących;
- 4) braku konieczności przeprowadzania pięcioletniego monitoringu porealizacyjnego śmiertelności ptaków na skutek kolizji z pojazdami;
- 5) skuteczności i funkcjonalności projektowanych 15 szt. przejść dla zwierząt, uwzględniając istniejące zagospodarowanie terenów w tym drogę DK11 i projektowaną S11 wraz z podaniem ich parametrów;
- 6) lokalizacji wygradzeń tymczasowych dla płazów oraz chronionych siedlisk przyrodniczych, stanowisk chronionych: roślin, mszaków, porostów i grzybów w układzie: chronione siedlisko lub stanowisko chronionej rośliny, mszaka, porostu lub grzyba w układzie: km od- do, strona prawa/lewa;
- 7) stwierdzonych gatunków płazów w obrębie ich siedlisk rozrodu;
- 8) proponowanych działań kompensacyjnych oraz zaleceń dotyczących monitoringu włośchatki i sóweczki w związku z planowaną inwestycją, co szerzej zostało opisane w pkt 2.1 wystąpienia;

⁹³ RDOŚ, pismem z dnia 29 maja 2025 r., znak WOOŚ.420.28.2023.JB.63 wyraziła zgodę na przedłużenie terminu zgodnie z wnioskiem GDDKiA z dnia 26 maja 2025 r., znak O/KA.I – 2.4110.2.2023.OL.

⁹⁴ Pismem z dnia 5 sierpnia 2025 r., znak O/KA.I-2.4110.2.2023.OL.

⁹⁵ 100 m od granic, na którym będzie realizowane przedsięwzięcie.

- 9) analiz akustycznych wykonanych w dwóch horyzontach czasowych: 2026 r. oraz 2036 r. (10 lat po oddaniu do użytkowania), dla sytuacji bez zabezpieczeń akustycznych oraz po ich zastosowaniu;
- 10) stanowisk właściwych organów⁹⁶, na podstawie których wyznaczono tereny podlegające ochronie akustycznej (dla przebiegu trasy S11 we wskazanym do realizacji wariantcie D);
- 11) dodatkowych środków minimalizujących oddziaływanie hałasu lub zmiany parametrów projektowanych, w celu wyeliminowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu, które występują na terenach podlegających ochronie akustycznej we wskazanym przez organ kilometrażu projektowanej drogi oraz w wyznaczonych punktach obliczeniowych;
- 12) wyników analizy rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń z projektowanej drogi przy uwzględnieniu aktualnego tła zanieczyszczeń, które wykazały, iż stężenia analizowanych substancji są na niezwykle niskim poziomie w stosunku do poziomów dopuszczalnych. Zatem w żadnym przypadku nie dochodzi do przekroczeń wartości dopuszczalnych dla danej substancji poza granicą terenu, do którego zarządzający drogą będzie mieć tytuł prawny⁹⁷;
- 13) wskazania, które z realizowanych działań wymagały będą przeprowadzenia ponownej oceny oddziaływania na środowisko.

(akta kontroli tom I str. 700-843)

2.1. Zarówno sóweczka, jak i włośchatka zostały umieszczone na liście gatunków chronionych objętych ochroną ścisłą zgodnie z załącznikiem nr 1 rozporządzenia ws. ochrony gatunkowej zwierząt⁹⁸. W załączniku nr 4 do ww. rozporządzenia sowy zostały wskazane jako gatunki wymagające ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania. Dla obu chronionych gatunków sów wyznacza się całoroczną strefę ochrony ostoi na obszarze w promieniu do 50 m od gniazda, a dokładne granice ich przebiegu ustala się w terenie. Zgodnie z art. 60 ust. 3 uop ww. strefy, w drodze decyzji administracyjnej ustala i likwiduje regionalny dyrektor ochrony środowiska.

Na podstawie rejestru stref ochrony⁹⁹ ustalono, że na terenach leśnych w powiecie lublińskim dla włośchatki i sóweczki wyznaczono łącznie 10 stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego ich przebywania, w tym¹⁰⁰ sześć

⁹⁶ Tj. Urzędu Miejskiego w Dobrodzieniu, Urzędu Gminy Kochanowice, Urzędu Miejskiego w Lublińcu, Urzędu Miejskiego w Oleśnie, Urzędu Gminy Pawonków i Urzędu Gminy Ciasna.

⁹⁷ Najwyższe stężenia względem wartości dopuszczalnych otrzymano w przypadku tlenków azotu, w przypadku wariantu D: najwyższa wartość stężeń jednogodzinnych tlenków azotu wynosi 22 µg/m³ dla 2026 roku, a dla 2036 roku 27,6 µg/m³ przy dopuszczalnej wartości D1 = 200 µg/m³, a najwyższa wartość stężeń średniorocznych tlenków azotu wynosi 2,7 µg/m³ dla 2026 roku, a dla 2036 roku 3,5 µg/m³, znacznie poniżej wartości dyspozycyjnej (Da-R) = 29 µg/m³.

⁹⁸ Sóweczka pod poz. 275, a włośchatka pod poz. 277.

⁹⁹ W całym województwie śląskim ustanowiono dla tych gatunków sów łącznie 13 stref ochrony ostoi, z czego 7 dla włośchatki i 6 dla sóweczki.

¹⁰⁰ Dane o lokalizacji stref ochrony ostoi włośchatki i sóweczki są wysoce wrażliwe i szczególnie istotne z punktu widzenia ochrony tych miejsc. W związku z powyższym informacje te nie są podawane do publicznej wiadomości.

stref (cztery dla włośchatki¹⁰¹ i dwie dla sóweczki¹⁰²) było zlokalizowanych w buforze do 5 km od osi przebiegu drogi, wynosząc odpowiednio dla: wariantu A od ok. 2 550 m do ok. 4 100 m, wariantu B od 0 m (kolizja ze strefą włośchatki i sóweczki) do ok. 4 100 m, wariantu C od 0 m (kolizja ze strefą włośchatki i sóweczki) do ok. 4 100 m, wariantu D od ok. 2 550 m do ok. 4 100 m. Ponadto, dla wariantu B i C wskazano jeszcze jedną strefę włośchatki¹⁰³ zlokalizowaną w odległości od ok. 4 400 m do ok. 4 500 m od drogi, która w przypadku wariantu A i D była usytuowana, poza buforem w odległości do 5 km od ich przebiegu.

(akta kontroli tom I str. 358-361, tom II str. 1-142, 199-200, 204, 218-227)

Występowanie osobników włośchatki i sóweczki w rejonie stref ustanowionych w 2021 r. potwierdził członek Górnśląskiego Koła Ornitologicznego oraz współpracownik Wydziału Przyrody Muzeum Górnśląskiego w Bytomiu Pan L.W. w piśmie przekazanym do RDOŚ w dniu 9 lipca 2023 r.

(akta kontroli tom II str. 86)

Według opracowania *Występowanie włośchatki i sóweczki w Lasach Lublinieckich 2024*¹⁰⁴ obserwacje ornitologiczne przeprowadzone w latach 2017-2024 na powierzchni próbnej 95 km² Lasów Lublinieckich¹⁰⁵ wykazały występowanie w tym rejonie 23 stanowisk włośchatki i pięciu stanowisk sóweczki. Na omawianej powierzchni dominującym gatunkiem lasotwórczym była sosna (ok. 94 %) z domieszką świerka, brzozy i dębu, a drzewostany pochodziły głównie ze sztucznych odnowień i zalesień. Badana powierzchnia pod względem siedliskowym była typowa dla całych Lasów Lublinieckich.

Autorzy opracowania założyli, że bufor 500 m od granic pasa drogowego wyznacza obszar jaki może zostać porzucony przez te ptaki¹⁰⁶ i wskazali rozmieszczenie kolizyjnych stanowisk obu gatunków sów dla przebiegu każdego z wariantów drogi S11 odcinka 1, tj. dla wariantu A i D odpowiednio trzy i dwa stanowiska kolizyjne włośchatki, nie stwierdzono kolizji ze stanowiskami sóweczki, a dla wariantu B i C po pięć stanowisk kolizyjnych włośchatki i po trzy stanowiska kolizyjne sóweczki.

(akta kontroli tom I str. 635-671)

W uzupełnieniu Raportu po wskazaniu wariantu D jako możliwego do realizacji Inwestor posiłkując się opracowaniem ornitologów w odniesieniu do włośchatki i sóweczki potwierdził, że wybór tego wariantu spowoduje stosunkowo najmniejszą ingerencję w terytoria omawianych gatunków sów. Doprecyzował

¹⁰¹ Ustanowione decyzjami Dyrektora RDOŚ z dnia: 31 grudnia 2019 r., znak WPN.6442.9.2019.TL, 1 czerwca 2021 r., znak WPN.6442.5.2020.TL.2, 21 sierpnia 2024 r. znak WPN.6442.5.2023.MS1.3 i 2 września 2024 r., znak WPN.6442.9.2024.MS1.1.

¹⁰² Ustanowione decyzjami Dyrektora RDOŚ z dnia: 1 czerwca 2021 r., znak WPN.6442.6.2020.TL.2 i 2 września 2024 r., znak WPN.6442.7.2023.MS1.3.

¹⁰³ Ustanowiona decyzją Dyrektora RDOŚ z dnia 28 listopada 2022 r., znak: WPN.6442.6.2021.MS1.2.

¹⁰⁴ W opracowaniu przedstawiono wyniki badań prowadzonych zarówno dla odcinka 1 (od granicy województwa opolskiego do obwodnicy Tarnowskich Gór) jaki i dla odcinka 2 (obwodnicy Tarnowskich Gór) na łącznej powierzchni 265 km² z czego 95 km² dotyczyło odcinka 1, a 170 km² odcinka 2.

¹⁰⁵ W Nadleśnictwie Lubliniec na terenie leśnictw: Kokotek, Koszvice, Lubliniec, Łagiewniki, Łopian, Solarnia.

¹⁰⁶ W związku ze spadkiem przydatności siedliskowej.

pojęcie „stanowiska ptaków” określając je jako potwierdzoną obecność w sezonie lęgowym zachowujących się terytorialnie ptaków odżywających się głosami godowymi samców, zajęta dziuplę lub budkę lęgową. Ornitolodzy wskazali również, że przy wyborze wariantu D, na etapie prowadzenia prac budowlanych i w okresie 5 lat po ich zakończeniu i oddaniu drogi do użytku, monitoringiem powinny zostać objęte jedynie fragmenty kompleksu Lasów Lublinieckich położone w odległości 2 km od realizowanej inwestycji po obu stronach jej przebiegu¹⁰⁷. Zdaniem ornitologów pięcioletni okres monitoringu porealizacyjnego jest wystarczający do określenia wpływu inwestycji na najbliższe pary lęgowe omawianych gatunków, stopień zajęcia przez nie budek lęgowych¹⁰⁸ oraz skalę ewentualnej śmiertelności¹⁰⁹ na użytkowanej już drodze.

(akta kontroli tom I str. 814-821)

Przeprowadzone w dniu 29 lipca 2025 r. oględziny z udziałem zarządcy terenu leśnego, na którym zlokalizowane były strefy ochrony włośchatki i sóweczki wykazały, że obszar ten porośnięty był drzewostanem z przewagą sosny w wieku od ok. 70 do ok. 125 lat, a w podszycie występował m in. świerk. Granice tych stref nie były w terenie oznakowane o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom II str. 162-166)

Obecność chronionych gatunków sów w rejonie planowanej inwestycji potwierdziły również informacje otrzymane z Nadleśnictwa Lubliniec. Nadleśniczy będący zarządcą terenów, na których ustalono strefy ostoi poinformował, że *w latach 2022-2024 był przeprowadzany monitoring we wszystkich strefach ochrony ostoi miejsc rozrodu i regularnego przebywania sóweczki i włośchatki ustanowionych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Katowicach. Monitoring prowadzili pracownicy Służby Leśne Nadleśnictwa Lubliniec. (...)*

Prowadzone w ramach ww. monitoringu obserwacje potwierdziły występowanie włośchatki i sóweczki w tym rejonie.

(akta kontroli tom II str. 179-180, 183, 188-190)

Należy zaznaczyć, że ww. chronione gatunki sów należą do dziuplaków wtórnych¹¹⁰, korzystających z dziupli – odpowiednio – włośchatka po dzięciole czarnym¹¹¹, a sóweczka po dzięciole dużym¹¹². Inwentaryzacja przyrodnicza zawarta w Raporcie wykazała obecność stanowisk dzięcioła czarnego w strefie buforowej do 500 m od każdego z wariantów drogi S11. W Raporcie natomiast nie odnotowano informacji dotyczących występowania stanowisk dzięcioła dużego.

¹⁰⁷ Sumarycznie w pasie 4 km.

¹⁰⁸ Ornitolodzy w ramach kompensacji zaproponowali zainstalowanie w dogodnym siedlisku 10 budek lęgowych za 2 utracone lub narażone stanowiska włośchatki.

¹⁰⁹ Ornitolodzy zaproponowali, ażeby monitoring śmiertelności odbywał się na całym przebiegu drogi S11 przez zwarty kompleks leśny, czyli w kilometrażu od około 19+300 do 28+827 (koniec odcinka), na zasadach ogólnie przyjętych przez GDDKiA przy tego typu inwestycjach drogowych.

¹¹⁰ Czyli takich, które korzystają z dziupli istniejących. Źródło: <https://pl.wikipedia.org>.

¹¹¹ *Dryocopus martius*.

¹¹² *Dendrocopos major*.

Odnośnie występowania dzięcioła dużego Dyrektor RDOŚ wyjaśniła, iż potwierdzeniem na jego obecność na obszarze planowanej inwestycji, jest samo występowanie sóweczki (...) *gatunek ten bowiem niemal wyłącznie gniazduje w dziuplach tego dzięcioła*¹¹³, a zatem jest ściśle powiązany z występowaniem tego gatunku. (...)

(akta kontroli tom I str. 329-337, 356, tom II str. 145-147)

Jak wyjaśniła Dyrektor RDOŚ istnienie stref ochrony miało znaczenie przy wskazaniu braku możliwości realizacji inwestycji w wariantcie C i dopuszczeniu wariantu D do realizacji, jednakże kwestia ta była rozpatrywana w wielu aspektach. Zdaniem Dyrektora RDOŚ ustanowienie stref ma charakter wtórny, wynikający z istnienia miejsc lęgowych chronionych ptaków, a strefy ochronne są tylko administracyjnym narzędziem stworzonym na potrzeby ochrony tych miejsc. Ponadto Dyrektor RDOŚ dodała, że (...) *najważniejsze w takim przypadku są zawsze konkretne fragmenty drzewostanów, które stanowią rzeczywiste miejsca gniazdowania, żerowania i wychowywania młodych. To one warunkują przetrwanie populacji sóweczki i włośchatki. Nawet gdyby żadna strefa nie została formalnie wyznaczona, ale siedliska byłyby narażone na zniszczenie lub pofragmentowanie przez inwestycję to znaczące negatywne oddziaływanie na te gatunki byłoby takie samo. Dlatego ocena wpływu inwestycji powinna być zawsze prowadzona w szerszym kontekście – nie tylko przez pryzmat przebiegu drogi względem granic stref ochronnych czy też innych form ochrony przyrody, ale przede wszystkim oceniana w odniesieniu do faktycznego generowanego przez nią wpływu na siedliska i na możliwość dalszego funkcjonowania populacji chronionych gatunków, w czasie jej realizacji i eksploatacji.*

Dyrektor RDOŚ poinformowała także, iż (...) *regionalny dyrektor ochrony środowiska nie ma możliwości prawnych zniesienia stref ochrony ostoi wyłącznie z uwagi na przesłankę wynikającą z potrzeby realizacji tej inwestycji* i podkreśliła, że dla stref kolidujących z przebiegiem wariantu C nie ma również możliwości wydania zezwolenia na odstępstwa od zakazów wymienionych w art. 60 ust. 6 pkt 2 i 4 uop, tj. wycinania drzew lub krzewów oraz wznoszenia obiektów w tych strefach.

Podsumowując wskazała, że (...) *w przypadku dwóch stref (wchodzących w kolizję z wariantem C)*¹¹⁴ *dopuszczenie realizacji inwestycji doprowadziłoby do zniszczenia miejsca rozrodu i regularnego przebywania włośchatki i sóweczki, co jest niedopuszczalne z punktu widzenia przepisów ustawy o ochronie przyrody.* W przypadku pozostałych stref Dyrektor wyjaśniła, że realizacja inwestycji w wariantcie C wiązałaby się z negatywnymi oddziaływaniami skutkującymi porzuceniem stref ochrony ostoi przez sóweczkę i włośchatkę, z uwagi na pogorszenie warunków przyrodniczych.

(akta kontroli tom I str. 376-379)

Według opinii jednego z autorów opracowania nt. *Występowania włośchatki i sóweczki w Lasach Lublinieckich 2024* – Pana K.B.¹¹⁵, złożonej w trakcie wyjaśnień

¹¹³ Źródło: „Podręcznik najlepszych praktyk ochrony sów” D. Anderwald, Warszawa 2014.

¹¹⁴ Ustanowionych w 2021 r. Przypis kontrolera.

¹¹⁵ W 1992 r. K.B. (ornitolog z ponad trzydziestoletnim doświadczeniem) jako pierwszy zaobserwował włośchatkę na terenie Górnego Śląska i od tego czasu gatunek ten był w jego zainteresowaniu.

(...) budowa drogi w wariantcie C doprowadzi do utraty siedlisk dla tych dwóch gatunków ptaków, z uwagi na wycinkę drzewostanu w wieku powyżej 90 lat. Włochatka i sóweczka zamieszkują tereny zwartego kompleksu leśnego, potrzebują też miejsc do żerowania i odpowiednich miejsc w okresie zimowym. Ale najważniejszy jest ten starodrzew, gdzie się gnieźdzą. W obszarze wariantu D nie ma odpowiednich warunków bytowania dla tych gatunków.

Ornitolog podkreślił także, że zmiana przebiegu drogi S11 z wariantu C na D z punktu widzenia ochrony sóweczki i włochatki była korzystna.

(akta kontroli tom II str. 154-155)

Dyrektor RDOŚ poinformowała także, że 13 marca 2024 r. pracownicy tut. Organu z własnej inicjatywy przeprowadzili obserwacje w terenie miejsc występowania włochatki i sóweczki¹¹⁶ mające na celu weryfikację potencjału siedliskowego Lasów Lublinieckich. Podczas oględzin nie zaobserwowano chronionych gatunków sów¹¹⁷. Jak wyjaśniła Dyrektor RDOŚ (...) *Włochatka jest najbardziej aktywna głosowo od zmierzchu do ok. godziny 23.00, następnie przez 2-3 godziny aktywność spada i ponownie wzrasta w drugiej części nocy około 2 godziny przed świtem. Z kolei wzmożona aktywność sóweczki zaczyna się o zachodzie słońca i trwa do całkowitego zapadnięcia zmroku (...).*

W trakcie oględzin stwierdzono odzywające się osobniki dzięcioła czarnego i dzięcioła dużego.

(akta kontroli tom II str. 198, 201-202, 206-217)

2.2 Inwentaryzacja przyrodnicza zawarta w Raporcie wykazała, że w pobliskiej odległości od przebiegu poszczególnych wariantów projektowanego odcinka drogi S11, występowały dwie strefy ochrony ostoi, miejsca rozrodu i regularnego przebywania gatunku chronionego bielika¹¹⁸¹¹⁹. Zgodnie z załącznikiem nr 1 rozporządzenia ws. ochrony gatunkowej zwierząt gatunek ten umieszczono na liście gatunków chronionych objętych ochroną ścisłą¹²⁰, natomiast w załączniku nr 4 do ww. rozporządzenia bielik został wykazany jako gatunek wymagający

Natomiast występowanie sóweczki w Lasach Lublinieckich stwierdzono w 1996 r. Przypis kontrolera.

¹¹⁶ W Nadleśnictwie Lubliniec.

¹¹⁷ Z uwagi na fakt, iż obserwacje w terenie dokonano w godzinach porannych i wczesnopopołudniowych.

¹¹⁸ Dane o lokalizacji stref ochrony ostoi bielika (*Haliaeetus albicilla*) są wysoce wrażliwe i szczególnie istotne z punktu widzenia ochrony tych miejsc. W związku z powyższym informacje te nie są podawane do publicznej wiadomości.

¹¹⁹ W przypadku: 1) wariantu A granice strefy okresowej ustalonej przez RDOŚ w Opolu w 2012 r. (znak WPN.6442.3.2012.TB) znajdują się w najbliższym miejscu ok. 1 150 m od osi jedni, a dla strefy ochrony ustalonej przez RDOŚ w Katowicach w 2012 r. (znak WPN.6442.3.2012.DC.2) strefa ochrony częściowej rozpoczyna się w odległości 160 m, a strefa ochrony ścisłej rozpoczyna się 350 m na zachód od projektowanego odcinka trasy, 2) wariantu B granice strefy okresowej ustalonej przez RDOŚ w Opolu w najbliższym miejscu znajdują się ok 850 m od osi jezdni, a dla strefy ochrony ustalonej przez RDOŚ w Katowicach strefa ochrony częściowej rozpoczyna się ok. 1 100 m, a strefa ochrony ścisłej rozpoczyna się 1 350 m na północ od projektowanego odcinka trasy, 3) wariantu C granice strefy okresowej ustalonej przez RDOŚ w Opolu w najbliższym miejscu znajdują się ok. 110 m od osi jezdni, a dla strefy ochrony ustalonej przez RDOŚ w Katowicach strefa ochrony częściowej rozpoczyna się ok. 1 100 m, a strefa ochrony ścisłej rozpoczyna się 1 350 m na północ od projektowanego odcinka trasy, 4) wariantu D dla strefy ochrony ustalonej przez RDOŚ w Opolu granice strefy okresowej w najbliższym miejscu znajdują się ok. 110 m od osi jezdni, a dla strefy ochrony ustalonej przez RDOŚ w Katowicach strefa ochrony częściowej rozpoczyna się w odległości 160 m, a strefa ochrony ścisłej rozpoczyna się 350 m na zachód od projektowanego odcinka trasy.

¹²⁰ Pod poz. 267.

ustalenia strefy ochrony zarówno całorocznej¹²¹ jak i okresowej¹²². Przebieg poszczególnych wariantów trasy S11 nie kolidował bezpośrednio z ww. strefami.

(akta kontroli tom I str. 265, 269, 271-272, 274, tom II str. 228-229)

2.3. W ramach dokonywania oceny oddziaływania inwestycji na środowisko organ kierował się także potrzebą zapewnienia należytej ochrony środowiska przed hałasem, w tym w szczególności z uwzględnieniem terenów podlegających ochronie przed hałasem. RDOŚ wzywając Inwestora do uzupełnienia Raportu (co szczegółowo zostało opisane w pkt. 1.3. wystąpienia pokontrolnego) każdorazowo zgłaszała uwagi do zawartej w nim analizy akustycznej¹²³ i wskazanych działań minimalizujących.

Wśród uwag ogólnych do ww. analizy RDOŚ zwróciła uwagę m.in. na rozbieżności między zamieszczonymi w Raporcie danymi tabelarycznymi i danymi zamieszczonymi na mapach akustycznych, brak podsumowania dotyczącego oddziaływania skumulowanego, konieczność zmiany siatki na mapach rozprzestrzenienia hałasu oraz na konieczność zaproponowania dodatkowych środków minimalizujących oddziaływania hałasu bądź zmiany parametrów projektowych w celu wyeliminowania przekroczeń. Dodatkowo RDOŚ zwracała uwagę na konieczność wyznaczenia punktów obliczeniowych w przedstawionej analizie akustycznej na granicy terenów podlegających ochronie, a także konieczność podania informacji o dokumentach, na podstawie których dokonano kwalifikacji terenów podlegających ochronie akustycznej. Uwagi szczegółowe odnosiły się do konkretnych lokalizacji wskazanych w planowanym przebiegu drogi.

GDDKiA każdorazowo uzupełniała Raport w zakresie uwag dotyczących analizy akustycznej poprzez dokonanie korekt i aktualizacji danych dotyczących m.in. kilometrażu wyburzeń, zestawień ekranów akustycznych czy ich lokalizacji przedstawionej na załącznikach graficznych a także złożenie stosownych wyjaśnień w kwestii przekroczeń norm hałasu we wskazanych punktach pomiarowych lub lokalizacjach w przebiegu trasy, zasadności zastosowania ekranów akustycznych, bądź ustanowienia rezerwy pod ich realizację w przypadku gdy w przyszłości dany teren ten zostanie zagospodarowany budynkiem mieszkalnym.

(akta kontroli tom II str. 253-264)

Po akceptacji zmiany wariantu z C na D jako wariantu możliwego do realizacji RDOŚ ponownie wystąpiła do Inwestora o uzupełnienia raportu w zakresie analizy akustycznej. W odpowiedzi GDDKiA przedłożyła wykonaną ponownie analizę, w której dodano nowe punkty na granicach terenów, podlegających ochronie akustycznej. Odniesiono się do każdej ze wskazanych przez organ lokalizacji oraz zaproponowano odpowiednie działania, które umożliwią

¹²¹ Obszar w promieniu do 200 m od gniazda.

¹²² W terminie od 1 stycznia do 31 lipca na obszarze w promieniu do 500 m od gniazda.

¹²³ Zawierającej m.in. wyniki obliczeń poziomów hałasu w punktach pomiarowych zlokalizowanych przy projektowanej drodze ekspresowej S11 dla wszystkich czterech wariantów z prognozą na rok 2026 i 2036 oraz wyniki obliczeń poziomów hałasu w punktach pomiarowych zlokalizowanych przy istniejącej DK11 dla sytuacji obejmującej stan obecny oraz prognozy na rok 2026 i 2036 dla wariantu bezinwestycyjnego (w przypadku, gdy planowana droga ekspresowa S11 nie zostanie zrealizowana).

dotrzymanie wartości dopuszczalnej hałasu jak np. wskazanie lokalizacji ekranów akustycznych lub rezerw pod ich realizację. Wskazano także punkty do analizy porealizacyjnej. Przeprowadzone analizy z uwzględnieniem ekranów akustycznych wykazały brak terenów, na których występują przekroczenia od projektowanej drogi ekspresowej. Wynik symulacji pokazał kilka punktów, w których prognozowane są przekroczenia wartości dopuszczalnych, które pochodzą od istniejącej obecnie drogi, z którą projektowane jest połączenie drogi ekspresowej S11.

(akta kontroli tom I str. 700, 765-810)

2.4. W toku postępowania do RDOŚ wpływała korespondencja różnych podmiotów i osób fizycznych dotycząca procedowanej sprawy – w sumie 103 pisma. Wnioskujący przedstawiali swoje postulaty i oczekiwania związane z realizacją konkretnego wariantu, bądź też oczekiwali jego modyfikacji, przedstawiając argumenty przemawiające za takimi zmianami. Wśród pism najwięcej wpłynęło bezpośrednio od mieszkańców (32)¹²⁴, od przedstawicieli gmin, sołectw, wójtów, burmistrzów i radnych (30)¹²⁵, bądź też stowarzyszeń, fundacji i kół (27)¹²⁶. Pisma w sprawie wyboru wariantu w swoim imieniu bądź przekazując postulaty mieszkańców, składali również Posłowie na Sejm oraz Wojewoda Śląski.

Publikacja komunikatu RDOŚ¹²⁷, dotyczącego braku możliwości realizacji drogi w wariantcie C i wskazania wariantu D, była momentem, po którym znacznie wzrosła liczba wpływających pism¹²⁸. Pisma dotyczyły zarówno protestów przeciwko realizacji wariantu D (18), jak również poparcia dla jego realizacji (38). Wśród nich znalazł się także jeden wniosek Wójta Gminy Ciasna o modyfikację fragmentu przebiegu wybranego wariantu¹²⁹.

Pozostała część korespondencji dotyczyła dopuszczenia danego podmiotu do udziału w postępowaniu jako strony (10 wniosków¹³⁰), udostępnienia do wglądu dokumentacji czy udzielenia informacji na temat aktualnego etapu postępowania i etapów przewidzianych w następnej kolejności. Wpłynęły także wnioski o powołanie biegłego, przeprowadzenie rozprawy administracyjnej¹³¹ i wnioski o interwencję w sprawie działań RDOŚ do takich podmiotów jak: Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska¹³², Rzecznik Praw Dziecka, Marszałek Województwa Śląskiego, Marszałek Województwa Opolskiego, Minister Klimatu i Środowiska, Minister Infrastruktury, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka.

¹²⁴ Przykładowo mieszkańców Lublińca, Jeżowej i gminy Ciasna.

¹²⁵ M.in. z gminy Ciasna, gminy Kochanowice, sołectwa Jeżowa, miasta Lublińca i gminy Pawonków.

¹²⁶ Najwięcej pism (10), w których zawarto uwagi i wnioski do projektowanego przebiegu drogi S11 (odcinek 1) złożyło Stowarzyszenie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Wsi Tworoskiej Villa Nova z siedzibą w Nowej Wsi Tworoskiej.

¹²⁷ Tj. w dniu 23 stycznia 2025 r.

¹²⁸ Po publikacji komunikatu wpłynęło ich 80, z czego 60 odnosiło się do wybranego wariantu.

¹²⁹ Wniosek ten został dwukrotnie skierowany do RDOŚ i pośrednio do Wojewody Śląskiego i Ministra Infrastruktury.

¹³⁰ Z tego osiem wpłynęło w 2023 r., w toku procedowania wariantu C, a dwa w 2025 r., w toku procedowania wariantu D.

¹³¹ Takie wnioski wpłynęły od Stowarzyszenia na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Wsi Tworoskiej Villa Nova oraz Fundacji Ochrony Środowiska Naturalnego Grand Agro z siedzibą w Warszawie.

¹³² Dalej: GDOŚ

W przypadku korespondencji, której treść wymagała odniesienia do zawartych w niej kwestii RDOŚ udzielała pisemnych wyjaśnień. Pozostałą korespondencję włączono do akt sprawy.

(akta kontroli tom II str. 308-410)

Do zakończenia kontroli NIK nie wydano DUŚ.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Granice pięciu stref ochrony ostoi miejsc rozrodu i regularnego przebywania włośchatki (trzy strefy) i sóweczki (dwie strefy) nie były oznakowane w terenie tablicami z napisem: "ostoja zwierząt" i informacją: "osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony" co było niezgodne art. 60 ust. 4 uop. Obowiązek oznakowania ww. stref został dodatkowo wskazany przez regionalnego dyrektora środowiska w treści decyzji administracyjnych ws. ustalenia tych stref.

Ww. strefy ochrony ostoi włośchatki, które zostały ustalone przez Dyrektora RDOŚ odpowiednio 1 czerwca 2021 r.¹³³, 21 sierpnia 2024 r.¹³⁴ oraz 2 września 2024 r.¹³⁵, a w przypadku sóweczki 1 czerwca 2021 r.¹³⁶ oraz 2 września 2024 r.¹³⁷, do dnia zakończenia kontroli nie były oznakowane w terenie przez okres od roku do czterech lat i trzech miesięcy.

(akta kontroli tom II str. 6, 10-11, 36-37, 62-63, 94-95, 124-125, 162-166)

Dyrektor RDOŚ podając powody braku oznakowania ww. stref wyjaśniła, że RDSOŚ nie posiada własnych środków w budżecie jednostki na realizację tych działań i dlatego każdorazowo wnioskuje o takie fundusze do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach¹³⁸. Z uwagi na fakt, że w zakresie oznakowania form ochrony przyrody, w zadaniach RDOŚ znajduje się również oznakowanie rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000, w dniu 14 lutego 2022 r. organ wystąpił do WFOŚiGW z wnioskiem¹³⁹ o dofinansowanie zadania pn. *Działania informacyjno edukacyjne w 2023 r.*¹⁴⁰, tj. m.in. o środki pieniężne na wykonanie i montaż 30 szt. tablic informacyjnych w celu oznakowania granic stref ochrony ostoi gatunków. Z otrzymanych środków w ramach działania nr 2 dokonano oznakowania 15 stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania czterech gatunków ptaków¹⁴¹ objętych ochroną w województwie śląskim w Nadleśnictwach: Rybnik, Ustroń, Siewierz, Koszęcin, Rudziniec, Kobiór, Herby.

(akta kontroli tom II str. 200, 229, 412-428)

¹³³ Decyzją znak WPN.6442.5.2020.TL.2.

¹³⁴ Decyzją znak WPN.6442.5.2023.MS1.3.

¹³⁵ Decyzją znak WPN.6442.9.2024.MS1.1.

¹³⁶ Decyzją znak WPN.6442.6.2020.TL.2.

¹³⁷ Decyzją znak WPN.6442.7.2023.MS1.3.

¹³⁸ Dalej: WFOŚiGW.

¹³⁹ Znak: WPN.081.3.2022.AS1.

¹⁴⁰ Składającego się z trzech działań: oznakowanie obszarów Natura 2000 (1), oznakowanie granic stref ochrony ostoi gatunków (2) i oznakowanie rezerwatów przyrody (3).

¹⁴¹ Dla gatunków: kania ruda *Milvus milvus*, puchacz *Bubo bubo*, bielik *Haliaeetus albicilla*, bocian czarny *Ciconia nigra*.

Kolejny wniosek¹⁴² o dofinansowanie ze środków WFOŚiGW zadań związanych z oznakowaniem rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000, RDOŚ złożyła w dniu 13 lutego 2024 r.¹⁴³ Przy czym nie uwzględniono w nim przeznaczenia środków finansowych na oznakowanie granic stref ochrony ostoi gatunków. Jak wyjaśniła Dyrektor RDOŚ (...) *Kolejne działanie związane z oznakowaniem stref ochrony ostoi planowane jest na rok 2027 i w tym celu w lutym przyszłego roku (2026) zostanie złożony odpowiedni wniosek do WFOŚiGW.*

Dyrektor RDOŚ dodała również, że na liczbę oznakowanych stref wpływ ma tworzenie nowych stref ochrony ostoi, likwidowanie starych, a także konieczność uzupełnienia istniejącego oznakowania bądź jego wymiany. Priorytetowość miejsc oznakowania dostosowywana była indywidualnie do warunków terenowych obszarów, w tym np. presji turystycznej. Ponadto (...) *Ze względu na ograniczenia kadrowe nie jest możliwa realizacja wszystkich zadań w tym samym czasie. Realizacja zadania polegającego na oznakowaniu danego obszaru wiąże się z dokonaniem oględzin terenowych i wyznaczeniem lokalizacji (GPS) miejsca montażu każdej tablicy. Zadanie to więc jest wysoce pracochłonne i wymaga wielu dni pracy w terenie (...).*

akta kontroli tom II str. 430-453, 201, 229)

Zdaniem NIK, Dyrektor RDOŚ jako organ ochrony przyrody obowiązany do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony przyrody, ustanawiając strefy ochrony ostoi dla włośchatki i sóweczki powinien był niezwłocznie podjąć działania w celu pozyskania finansowania na ich właściwe oznakowanie.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o niezwłoczne oznakowanie granic stref ochrony ostoi miejsc rozrodu i regularnego przebywania włośchatki oraz sóweczki zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody.

¹⁴² Znak: WPN.081.5.2023.AS1.

¹⁴³ Był to wniosek o dofinansowanie zadania pn. *Oznakowanie obszarów Natura 2000 w latach 2025-2026, składającego się z trzech działań: 1) Oznakowanie obszarów Natura 2000, 2) Oznakowanie tablicami informacyjno-edukacyjnymi obszarów Natura 2000, 3) Oznakowanie rezerwatów przyrody.*

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń	Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje <i>prawo zgłoszenia</i> na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.
Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosku	Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań. W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, 2 września 2025 r.

Kontrolerzy

Monika Bukowiec

Gł. specjalista kontroli państwowej

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach

p.o. Dyrektora

Marcin Wesoły

/podpisano elektronicznie/